

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Caput IV. De Volvntate Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

321. Hinc deducitur, quod præsens decretum non videatur à Deo sub aliqua conditione futurum, videretur tamen sub conditione futurum in alio decreto, si Deus aliud decretum habuisset. v. g. si Deus noluisse producere Petrum, tunc ex affectu quo ferretur in negationem Petri, relucere, quod si Deus vellent producere Petrum, daret illi talia vel talia auxilia.

Argumenta adversariorum referre non est opus. Plus enim non probant, quam quod Deus veritates illas conditionatas debeat cognoscere; quod vltro fateamur. sed negamus videri per scientiam virtualiter distinctam à præfenti decreto.

**

CAPVT IV.

DE VOLVNTATE DEI.

CONTROVERSIA I.

In quonam consistat actus liber voluntatis divinæ.

§. PRIMVS.

Difficultas questionis exponitur.

322. **D** Ari in DEO Liberum Volvntatis exercitium, fidei dogma est, cujus probationes attuli in Institutionibus. In quonam autem realiter & à parte rei consistat hoc exercitium; & à quonam Deus formaliter constituatur volens mundum, cum potuisset nolle, est ex gravissimis, si non omnium gravissima difficultas totius Theologiæ, quæ sic proponitur.

323. Vel volitio creandi mundum est adequatè intrinseca Deo, vel non est. Si est, ergo aliquid intrinsecum Deo potuisset non esse: ergo est aliquid in Deo contingens: ergo illud non est Deus, sed creatura. ergo Deus perficitur intrinsecè à creatura, quod est impium dicere. Si non est adequatè intrinseca volitio, sequitur actum liberum Dei quæ liber est, non esse vitalem; imò non existere ab æterno; vel debet identificari cum aliquo negativo: quæ omnia videntur esse contra conceptum actus divini, vitalis & liberi. Eadem penitus est difficultas in Scientia libera Dei, tam Visionis, quàm Scientiæ Mediæ.

§. II.

Sententia Cajetani refellitur.

Omnia variis modis expediendi præsentem difficultatem, quos aliqui tentarunt, sed verbis magis involuerunt, celebriores referam.

324. Prima sit Cajetani, 1. p. q. 19. a. 2. & 3. & 3. p. q. 1. a. 1. afferentis, quod Deum velle alia, est perfectio voluntaria, & omnino libera, & extensiva, & non simpliciter & intensiva, quæ potuit deesse DEO, quia quod perfectio sit voluntaria, & omnino libera, est conditio diminuens rationem perfectionis, respectu ejus in quo est, quoniam significat suum oppositum non

esse imperfectionem. Quæ Cajetani verba plures (alii tamen aliter interpretantibus) ita accipiunt, quasi docuisset, Volitionem liberam Dei esse Deo superadditam realiter, saltem modaliter, quæ quidem potuisset ab æterno non esse, posito tamen quod existat, non potuit incipere in tempore, sed debuit essentialiter esse ab æterno. Quæcunque tamen fuerit mens Cajetani

325. Dicendum est, cum cæteris Theologis, actus liberos Dei non esse modum realiter superadditum Essentiæ divinæ. Probatur 1. ex verbis S. Bernardi annotatis in Concilio Rhemenfi. Credimus & confitemur, nullas omnino res, sive Relationes, sive Proprietates, sive singularitates, & alia hujusmodi, adesse DEO, quæ sint ab æterno, & non sint DEVS. quæ verba putat Arriaga de solis attributis necessariis ex mente S. Bernardi prolata esse, additque alia, quæ quàm frivola sunt, ostendit P. Aldrete. disp. 9. s. 1. a. n. 7.

326. Probatur. 2. Illa entitas modalis, cum esset realiter distincta, esset creatura: ergo vel substantia vel accidens: non primum: esset enim extra conceptum primæ & completæ radicis, & entis per se stantis; sicut nostri actus liberi. Præterea, vel esset substantia completa, vel incompleta: Non primum; alioquin subsisteret per se, nec uniretur Deo: non enim possunt duæ substantiæ completæ inter se uniri ad faciendum unum per se; neque etiam substantia completa potest esse modalis perfectio alterius substantiæ. Denique non tam Deus inde denominaretur volens, quàm potius illa ipsa substantia creata esset volens ut quod. Esset ergo substantia incompleta: & quæro ulterius, an sit incompleta præcisè in ratione subsistendi, vel in ratione subjecti, vel in ratione formæ. Non primum dici potest; hac enim

enim ratione non deberet immediatè vniri Natura sed subsistentia, sicque fieret substantia completa, & non esset perfectio vitaliter afficiens naturam divinam, sicut nec defacto afficit illam humanitas Christi. Sed nec secundum, aut tertium dici potest. nam hac ratione Deus esset substantia incompleta, forma vel subjectum.

227. Quod si dicas, illum modum esse accidens: Contra est, quia hac ratione Deus esset vltimus perfectibilis; ergo nec infinitè perfectus, nec purus actus, &c. Denique in hac sententia Deus non esset sibi soli sufficiens: impossibile enim illi esset carere omni creaturâ, quia non potest non habere vel volitionem, vel nolitionem mundi: atqui non est ratio cur volitio potius quam nolitio sit creatura & modus.

§. III.

Sententia Suarezii rejicitur.

318. P. Franciscus Suarez *disp. 30. met. s. 2.* docet,

Volitionem liberam Dei esse adæquatè solam entitatem volitionis divinæ necessariam, hanc autem propter suam actualitatem & infinitatem esse per modum actus secundi tendentiam in omnia objecta, sed tamen non hoc ipso denominare *volentem omnia*, nec dare totum suum effectum formalem, sed esse indifferentem ad denominandum seu tribuendum suum effectum formalem, qui est: *velle hoc obiectum potius quam eius oppositum*: adeoque in potestate Dei esse, quod illa volitio necessaria in essendo tribuat effectum formalem *liberè volentis mundum*, sine vllâ Dei immutatione, vel alicuius adiectione, sed per solam connotationem mundi. Productio tamen mundi, in hac sententia, non est constitutiva volitionis liberæ quâ talis, sed purum connotatum extrinsecum.

329. Dicendum est 2. per hanc connotationem non rectè defendi liberum exercitium Dei. Ita nunc communiter omnes, postquam videlicet opinio Connotatorum à litteratorum aula recessit. Probatur. Secundum Suarez defacto existit tota Entitas nolitionis mundi, sed non *ut denominans*: ergo *ut denominans* dicit aliquid quod sit constitutivum actus liberi ut denominantis. Sed non vacat, in re clara immorari, nec libet referre varios alios & alios terminos, quos Connotatores multiplicant, & nihil explicant.

§. IV.

Nam complentur actus liberi DEI per veritates objectivas æternas.

330. VT nihil intentatum relinquerent ingeniosissimi quidam, dixerunt, actus liberos Dei compleri per aliquas veritates objectivas, cuiusmodi est: *mundum esse futurum*: quas veritates volunt esse contingentes & æternas, & tamen

nec esse ipsum Deum, nec aliquam creaturam, sed (ut non sine lepore exprimit P. Esparza) in confinio entis divini & creati constitutas, distinctas ab omni ente & ab omni existentia. Legi hanc opinionem primò in Eminentissimo Card. Pallavicino: sed, si P. Bernardo Aldrete credimus, auctor ipsius, ejusdemque defensor fuit P. Antonius Perez.

331. DICO 3. Hujusmodi veritates ab aliis omnibus meritò censeretur chymæricas. Probatur breviter. Omne quod est incapax omnis existentia tam positivæ quàm negativæ, est chymæra, seu impossibile: nam sola radix contradictionis est incapax existentia: sed id quod nec est creatum nec increatum, æternum, sed sine omni existentia, est incapax omnis existentia; ergo est chymæra.

332. Ad hominem etiam optimè impugnat hanc opinionem P. Esparza. Nani Card. Pallavicinus reputat evidentè absurdum, Deum habere vagam necessitatem coexistendi alicui creaturæ: atqui manifestius absurdum est, Deum indigere aliquo, quod non identificatur cum Deo, & tantum est abusive eas, & ne quidem Deum habere auctorem, adeoque nihil participans de Deo, quàm sit, admittere vagam necessitatem alicuius creaturæ habentis Deum auctorem, & de ipsius perfectione participantis. Ergo &c.

§. V.

Aureoli Sententia proponitur.

333. Communis plurium sententia est, actus liberos Dei non esse adæquatè Deo intrinsecos, sed in ratione *liberi*, compleri per aliquid extrinsecum, nempe per ipsum effectum in tempore futurum. Tribuitur Aureolo tanquam inventori. *in 1. dist. 47. q. un. a. 2. & seq.* Volitio enim Deo intrinseca & necessaria circa creaturas, est complacentia secundum se inefficax, ex qua tanquam ex causa indifferente & intelligente, vult Aureolus oriri immediatè effectus creatos, sicut in nobis actus voluntatis procedunt à nostra voluntate, quæ ob imperfectionem nostræ voluntatis recipiuntur in nobis.

334. Aureolum secutus est Gab. Vasquez, ac deinceps plures gravissimi DD. complentes actus liberos Dei per ipsas actiones, quibus res creatæ producantur, ita quidem, ut ipsa formalis ratio actus liberi quâ talis, constituatur partim per volitionem Dei necessariam, partim per productionem creaturarum.

335. DICO 4. Sententia hæc neque cum principiis philosophicis, quæ nobis à natura insita sunt, neque cum receptis principiis Theologicis coheret, aut commodè conciliari potest. Probatur. Cuius à natura insitum principium est: *cognoscere & velle*, non esse extra cognoscentem & volentem, sed adæquatè inesse: cognitionem & volitionem ex toto genere suo differre adæqua-

te ab

tè ab omnibus illis, quæ insunt substantijs non intellectivis: item volitionem esse quoad omnia sua constitutiva aliquid positivum, procedens ab intrinseco, intentionaliter ac vitaliter respiciens suum objectum, existens adæquatè tunc, quando tribuit effectum formalem volentis. Præsertim verò naturaliter insitum est hoc iudicium, quòd quando voluntas ex se indifferens ad volendum alterutrum ex oppositis, se ad vnum præ alio determinat, illa determinatio existat tunc, quando est verum dicere: *nunc voluntas est determinata*. Item insitum nobis est, quòd causilla existens nunc, non denominetur nunc operans ab operatione futura, sed tantum denominetur operatura. Sicut ergo Deus non dicitur ab æterno creans, à creatione futura, ita dicendum esset, Deum non velle ab æterno liberè id, quod futurum est in tempore, sed dicendum esset, esse voliturum, si ipsa libera determinatio & electio formaliter, quæ talis, non esset ab æterno, sed futura in tempore. Atqui omnia hæc invertuntur in sententia Aureoli, & quidem in plerisque res non eget declaratione. Duo sunt declaranda. Primum, quòd aliqua Dei volitio & cognitio non esset adæquatè positiva. Potuisset siquidem Deus nolle quiddam creare; quo casu liberum Dei decretum, non creandi mundum, non posset compleri per aliquid positivum creatum; nihil enim huiusmodi esset futurum: ergo compleretur per meram negationem mundi.

336. Secundò, in sententia Aureoli non potest in sensu communi & proprio verificari, quòd Deus decreverit ab æterno ea, quæ sunt futura in tempore, quod tamen Scriptura sapius affirmat: dicitur enim Deus nos elegisse ante constitutionem mundi, ad Eph. 1. & contra dicitur Genes. 1. fecisse hominem die sexto. Quomodo autem est perceptibile, quòd eadem forma denominet Deum eligentem ante mundi productionem, & producentem post mundi productionem? S. Augustinus aliter philosophatur c. 5. de Prædest. & Grat. *Mundus*, inquit, *quamvis pro tempore ex quo factus est, cæperit, in illa præscientiæ luce nullum potuit habere principium*, & S. Gregorius lib. 12. *Moral.* c. 2. *Cuncta*, inquit, *Deus futura præcians ante sæcula decrevit, qualiter per sæcula disponantur*.

337. Respondent adversarii, volitionem Dei liberam importare in recto & principaliter volitionem Dei necessariam, & ratione huius posse hanc denominationem *Eligentis* tribui ab æterno, licet ultimum complementum non sit ab æterno.

Verum hac ratione posset quis dicere, Petrum hodie peccare, quando incipit tentari & inclinari ad peccatum, quod primum cras ponetur. Deinde hæc responsio adversatur S. Thomæ, qui q. 6. de Verit. quæ est de Prædest. a. 3. docet, quòd Missio personarum divinarum, sicut & creatio mundi, tribuant effectum formalem temporalem ideo, quia important productionem alicuius temporalis effectus, non obstante, quòd aliquid æ-

ternum etiam includant, aliter autem se habet decretum Prædestinationis. Sed Prædestinatio (inquit) non importat productionem alicuius effectus temporalis secundum suum nomen, sed tantummodo ordinem ad aliquid temporale, sicut voluntas, potentia, & huiusmodi omnia. (quid contra Aureolum posset apertius dici?) & ideo, quia non ponitur effectus temporalis, esse in actu, qui est contingens, non oportet, quòd Prædestinatio sit temporalis vel contingens, quia ad aliquid temporale & contingens potest aliquid ordinari ab æterno & immutabiliter. Ecce! quàm clarè S. Thomas agnoscat, quòd si Prædestinatio includeret ipsam productionem temporalem, non posset dici esse ab æterno.

338. Denique mihi prorsus imperceptibile videtur, quòd Scientia & affirmatio in ratione affirmationis compleatur per aliquid, quod non solum non existit in affirmante, sed nec vquam existiturum est in rerum natura. atqui hoc concedere tenentur in Scientia Media, quotquot ex adversariis hanc admittunt circa objecta sub conditione tantum, sed nunquam absolute existitura, dicunt enim eam compleri per actionem sub conditione futuram.

339. Ad argumentum aliter responderi P. Vanderveck tr. 2. disp. 3. c. 5. a. n. 20. omnia quæ in tempore sunt futura, voluisse Deum ab æterno per volitionem suam necessariam, sed sub hac conditione: *si placeret aliquando facere*. quæ conditio cum fuerit postmodum impleta, facit volitionem conditionatam transire in absolutam, & æquivalenter retrahitur ad totam æternitatem, perinde ac si ab æterno existisset. Declarat exemplo voti: si enim Angelus per impossibile ab æterno existens, vovisset omnia facere ad gloriam Dei, quæ esset facturus in tempore, & deinde in tempore ad gloriam Dei susciperet custodiam hominum, rectè diceretur ab æterno vovisse custodiam hominum.

340. Hæc tamen responsio causam potius vulnerat, quàm sanat. Nam imprimis adversarius jam concedit, quòd Deus non voluerit absolute & determinatè, & propriè ac formaliter ab æterno, v. g. mundum, sed tantum æquivalenter, & quoad affirmationem: secundò concedit, quòd conditio ponatur postmodum in tempore: atqui conditio erat hæc: *si placeat Deo facere*. ergo tò placet ponitur postea, & non ab æterno: atqui tò placet, est volitio libera, determinans ac eligens, ergo volitio libera & determinans ac eligens, ponitur in tempore; quod est contra S. Scripturam 3. adversarius (ut etiam advertit Card. Pallavic. n. 301.) ponit in Deo actum nugatorium ab æterno. Esset enim perinde ac si diceret: *volo ut detur mea ambulatio cras, si dabitur cras*. hoc enim est necessarium, nec est opus ad hoc aliquo decreto. Ratio ulterius est, quia ut actus conditionalis sit utilis, debet conditio adjecta non habere necessariam connexionem cum ipso objecto. 4. Exemplum adversarii de voto Angeli ab æterno voventis, est contra ipsum adversarium: nam ille Angelus diceretur

eretur rectè suam voluntatem indeterminatam æternam determinasse in tempore, & elegisse custodiam hominum in tempore: item ille Angelus etiam post illud votum editum diceretur in tempore priore, antequam crearentur homines, adhuc indifferens ad exercendam custodiam: ergo eodem modo diceretur Deus se in tempore determinare, & in tempore priore esse indifferens, quod repugnat S. Scripturæ. §. Denique Angelus indigeret novo voluntatis actu quo eligeret custodiam: ergo eodem modo Deus indigeret novo actu, quo in tempore eligeret productionem mundi, si exemplum est idoneum. Est ergo responsio Patris Vanderveck penitus insufficiens.

341. Confirmatur nunc argumentum nostrum principale quoad secundum membrum Conclusionis. Est principium Theologicum certum, posse Deum ea quæ facit, facere ob fines immediatos diversos, ita ut unus hic & nunc intendatur, qui posset non intèdi, sed negligi: possent etiam intervenire rationes absterrentes plures respectu unius, & pauciores respectu alterius effectus. Est item principium nobis certum, Deum omnes effectus quos facit, facere cum præscientia conditionata eorum, quæ ex tali effectu ejusque cum reliquis combinatione sunt eventura: adeoque Dei Decretum respicit omnia tam existura quam non existura, &c. qui respectus in Sententia Aureoli compleretur per actionem quæ producitur v. g. Petrus: ergo actio hæc deberet habere intrinsecum differentialem respectum ad omnia alia, tam futura quam non futura, ad hos potius quam alios fines &c. & ad alia quidem ut allicientia & suavis, ad alia ut absterrentia: unde hujusmodi actio esset intrinsecè supernaturalis, quia respiceret fines supernaturales. Quæ omnia quam sint aliena à sensu DD. nemo potest ignorare.

342. Quod si Deus nihil omnino creare voluisset, tunc dicunt necessarium fuisse, ut Deus actu moveretur ab omnibus finibus, quibus moveri potest ad nihil creandum, quia negatio omnium rerum non potest in se habere hujusmodi diversos respectus. Quapropter non potuisset Deus dicere: *nolo creare mundum, quia video lapsum Adamum, quamvis non curarem lapsum luciferi aut Jude*: Sed debuisset necessariò ab his omnibus moveri, quia omnes hi lapsus sunt apti movere ad non creandum mundum cum tamen defacto à nullo horum sit motus.

343. Soler etiam Aureoli Sententia impugnari ex eo, quòd non magis esset vera hæc causallus: *ideo mundus est futurus, quia Deus illum vult*: quam contra: *ideo Deus vult mundum, quia est futurus*. Respondent, quòd respectu ipsius mundi prior propositio potius est vera, quam posterior, propter prioritatem actionis ad mundum: at verò loquendo de ipsa actione, ajunt eam tantum esse veram in genere causa formalis, sicut cum dicimus: *Petrus amat Paulum, quia vult*.

344. Hæc tamen responsio non est conformis doctrinæ S. Thomæ q. 13, de Verit. 4. 4. ad

15, qui docet, voluntatem divinam habere duplicem respectum ad objectum; primus est, quatenus objectum vult, seu quatenus est volitiva, & hunc respectum ait non esse necessarium absolute, sed tantum ex suppositione: Secundus est, quatenus est operativa ad extrà, seu productiva voliti, & illum primum respectum ait præsupponi ad secundum. *Primò enim intelligimus inquit, voluntatem velle aliquid, deinde ex hoc ipso quòd vult illud, intelligimus, quòd producat ipsum in rerum natura, si voluntas sit efficax.*

Deinde data responsio vim infert S. Scripturæ, extollenti efficaciam voluntatis divinæ, quòd nunquam frustratur, & quòd ipsum velle sit causa productionis. ps. 113. *Omnia quæcunque voluit fecit*: ad Ephes. 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.*

§. VI.

Verisimilior Sententia proponitur.

345. DICO §. Verisimilior est Sententia asserens, quòd Decretum liberum Dei (idem est de Scientia quacunque impedibili) quæ liberum, superaddat volitioni & Scientiæ simpliciter necessariæ aliquam formalitatem, conceptum objectivum, relationem, habitudinem, seu terminationem (hæc sunt synonyma) adæquatè intrinsecam Deo, realiter identificatam cum ipsa divinitate, sicut relationes necessariæ identificantur: & virtualiter intrinsecè ab eadem divinitate distinctam, sicut relationes necessariæ distinguuntur; cum hoc discrimine, quòd relationes necessariæ sint à parte rei absolute impossibiles, & coexistentes, nec una alteram à Divinitate excludat, terminationes autem liberæ sint impossibiles, & una alteram excludat; v. g. volitio mundi nolitionem ejusdem, à qua vicissim potuisset excludi, quæ impossibilitas provenit inde, quia Deus non potest simul velle & nolle idem, quamvis sit necessitatus ad alterutrum disjunctim, & ex se indifferens ad quodvis eorum determinatè spectatum. Hæc sententia, quæ non multis retrò annis cum formidine docebatur, nunc planè invaluit; quamvis in ea declaranda non omnino nulla sit diverfitas.

346. Probatur 1. autoritate D. Thomæ, qui Decretum quo Deus applicat Omnipotentiam ad operandum, seu quo imperat operationem ad extrà, item Scientiam dirigentem, adæquatè identificat cum ipso Deo & ejus Omnipotentia. Ita habet q. 25. de Potentia Dei, ad quartum argumentum, quod erat hujusmodi. Scientia & voluntas Dei sunt causa rerum: sed causa & principium sunt idem: ergo sunt etiam principium & potentia. ad hoc respondet his verbis. *Potentia non ponitur in Deo ut aliquid differens à Scientia & voluntate secundum rem, sed solum secundum rationem, in quantum scilicet potentia importat rationem principij exequentis id, quod voluntas imperat, & ad quod*

ad quod Scientia dirigit : quæ tria Deo secundum idem conveniunt. quibus verbis astruxit identitatem realem adæquatam inter Potentiam, & Volitionem.

347. Quod autem etiam agnoverit distinctionem virtuales intrinsecas, manifestè colligitur ex responsione ad tertium argumentum, ubi comparat potentiam Dei cum ejus operatione libera intrinseca, seu cum imperio voluntatis, sicut Natura divina comparatur cum Personalitatibus.

348. Confirmatur S. Doctoris auctoritas ex quaestione 23. de Veritate, quæ est de voluntate Dei, ubi articulo 4. ex professo tractat, an Deus aliquid liberè velit, contra quod cum secundo loco sic objecisset : *hoc ipsum quod est Deum velle aliquid, importat habitudinem voluntatis ad volitum; sed hoc ipsum quod est Deum velle aliquid, est æternum : ergo ipsa habitudo voluntatis ad volitum est æterna & necessaria.* ad hoc deinde sic respondet. *Ad secundum dicendum, quod illa habitudo importata est necessaria & æterna ex suppositione (nempe supposito quod existat) non autem absolute, & non solum secundum quod terminatur ad volitum prout est exemplariter in ratione volendi (hoc est, non solum prout Deus cognoscens creaturas in seipso, & in sua bonitate, tanquam in exemplari, & ratione volendi complacet sibi in illis necessariò, prout explicaverat in articuli principio) sed prout est temporaliter in propria natura; id est, secundum objecti voliti temporalem existentiam.*

349. Denique libro 1. contra Gent. c. 83. n. 2. sic loquitur. *Omne æternum est necessarium: Deum autem velle aliquid causatum esse, est æternum: sicut enim esse suum, ita & velle æternitate mensuratur: est ergo necessarium, sed non absolute consideratum, quia voluntas Dei non habet necessariam habitudinem ad hoc volitum.*

350. Probatur Conclusio 2. ex sensu communi priusquam Aureoli Sententia in scholas invehetur. Nam 1. sensus omnium fuit, non dari in Deo aliquam realem distinctionem nisi inter Relationes ad intrà; adeoque Essentiam divinam Identificari cum suis actibus tam necessarijs quam liberis. 2. Hos actus esse æternos, & esse causas rerum, quas per totam æternitatem præcedunt. 3. Essentiam divinam æquè potuisse nolle mundum, atque defacto voluit. 4. Volitionem liberam mundi, & Scientiam de ejus existentia, esse essentialiter connexam cum futuritione mundi, & infrustrabilem ac infallibilem illius affirmationem. 5. Non existere in Deo Scientiam de negatione mundi, quamvis potuisset existere. In his quinque suppositis simul sumptis, formalissimè continetur nostra sententia: nempe Essentiam Dei in ratione Essentiæ divinæ, & prout est simpliciter necessaria, non esse essentialiter connexam cum futuritione mundi, eandem tamen essentiam in ratione volentis liberè mundum, esse essentialiter connexam cum volitione mundi: atqui idem cum eodem esse in vna ratione connexum, & non esse connexum in alia ratione, de-

bet fundari in distinctione virtuali intrinseca, non minùs, quam naturam in esse naturæ communicari, & in esse Patris non communicari Filio: ergo sensus communis semper implicitè subscripsit nostræ sententiæ, & sola defuit explicatio.

351. Probatur Conclusio 3. Illa sententia est in materia difficillima, & nunquam satis explicabili, alteri præferenda, quæ non infert intellectui specialem vim, notabiliter diversam aut dissimilem illi, quæ in alio fidei articulo est superanda, adeoque non est novæ difficultatis inductio, sed solummodo alterius quædam extensio: atqui talis est nostra sententia, cujus nimirum difficultas est prorsus affinis difficultati reperte in Mysterio Trinitatis, ut patebit ex dicendis, in objectionum solutione. Econtra Sententia Aureoli ingerit novam difficultatem intellectui violentissimam, & diversissimam ab ijs quæ reperiuntur in alijs fidei Mysterijs. Ergo &c.

352. Probatur Conclusio 4. Partim à pari, partim quasi à priori. Non minùs pertinet ad infinitam Dei perfectionem, esse principium liberè electivum creaturarum, quam, esse principium necessariò fecundum ad intrà, atqui ratione fecunditatis ad intrà habet virtutem identificandi sibi Relationes & Personalitates necessarias inter se realiter distinctas, pertinentes ad intellectum & voluntatem, ita quidem, ut se communicando vni Personalitati, non communicet illi ceteras Personalitates secum identificatas: ergo ratione libertatis habebit virtutem identificandi sibi relationes & terminationes non simpliciter necessarias, sed tantum ex suppositione, pertinentes etiam ad intellectum & voluntatem, ita quidem, ut quatenus se communicat vni ex oppositis, hoc ipso excludat oppositam, propter impossibilitatem earundem, quæ est de conceptu liberæ electionis.

S. VII.

Solvuntur Objectiones.

353. Obijcies 1. Hæc sententia non videtur reipsa differre à Sententia Cajetani. R. 1. Sententiam Cajetani esse rejiciendam in eo sensu, quo communiter accipitur, nempe quasi asseruisset actus liberos dicere aliquam Entitatem & perfectionem Deo superadditam, & quidem perfectionem diminutam, quæ proinde videretur includere imperfectionem. An autem in rei veritate fuerit hæc mens Cajetani, non est perinde certum. P. Esparza contrarium adeo supponit, ut non vereatur Cajetani pro hac sua sententia citare statim post S. Thomam quæst. 21. a. 21. P. Antonius Perez n. 93. ait, fortassis Cajetanum reipsa non errasse, sed nomine Perfectionis esse abusum. R. 2. cum P. Esparza q. 22. ad 2. a. 4. & q. 40. ad 4. a. 5. formalitates per quas nos complemus actus liberos Dei, non esse in existentia contingentem; existunt enim per existentiam Dei necessariam, & sibi communicatam, non minùs quam essentia

essentia divina illis communicatur. quare si Deus nolisset mundum, nolitio mundi existeret per eandem existentiam per quam modò existit volitio mundi: sunt ergo solum contingentes quoad denominationem, connotationem, habitudinem & respectum determinatum ad creaturas, & sub eo precisè conceptu, sub quo sunt incompossibiles cum opposita formalitate, & prout habent existentia virtualiter distinctam ab existentia Dei absoluta, quatenus nempe omnis conceptus obiectivus est formaliter conceptus existentiae, ut suppono ex meliore philosophia. Vtrum autem, & quo sensu defendi possit, huiusmodi terminationes, sicut & Relationes, esse Perfectiones, commodius in Tractatu de Trinitate discutietur, & lectis omnibus quae de hoc puncto disputat admodum prolixè P. Aldrete, novam, suamque propriam, ut ait, cogitationem multis commendans, mihi videtur res ad quaestionem de nomine *Perfectionis* reduci.

354. Obijcies 2. Ex nostra sententia sequitur, aliquid quod defacto est Deus, potuisse saltem in aliqua ratione & conceptu obiectivo non existere existente Deo, & contra aliquid secundum aliquam rationem non existens, adeoque quia tale non identificatum cum Deo, potuisse existere & esse Deum; hoc autem videtur esse imperceptibile, neque hoc invenitur in Mystério Trinitatis. Sequela patet. Volitio enim in ratione terminationis potuisset non esse, & nolitio potuisset esse. R. Esto hoc non reperiatur in Mystério Trinitatis, hinc tamen non fit magis incredibile & imperceptibile: nam summa excogitabilis imperceptibilitas non potest fundari in alio, quam in hoc, quòd idem de eodem possit negari & affirmari secundum formalitates virtualiter distinctas, & hoc non suscipit magis & minus: ergo vnum non est altero magis intellectui imperceptibile, posthabita imaginatione: sed sicut beneficio virtualis distinctionis potest voluntas rationem vni subijcere, ita & alteri. Nec est prudentis consilij (monet prudenter Esparza q. 21. a. 2. ad 1.) ut intellectus instructus fide circa vnum Mystérium divinitatis, non permittatur, immò non cogatur sequi dictum ejusdem fidei in expositione alterius mysterij admodum similis priori, vti est simile mysterium divinitatis ad extra Mystério divinitatis ad intra. quae verba retuli, ut appareret, etiam nunc Romae doceri, quae prioribus annis in Germania docta fuerant. Responderi potest 2. eandem difficultatem proportionaliter reperiri in Mystério Trinitatis, hoc sensu, quòd sicut natura divina licet realiter identificata cum triplici relatione, prout tamen est in vna persona, est sine altera, nemine cogitante (quia in Patre non est Filiatio) ita in casu nostro dici possit, quòd natura divina non possit quidem simul & semel esse identificata actibus liberis oppositis volitioni & nolitioni mundi, sit tamen necessarium, alterutri identificari, & per consequens prout identificata vni sit sine altera.

355. Contra hoc vrger Arriaga n. 73. In Trinitate solummodo sub reduplicatione est verum dicere: *Natura divina ut in Patre, est separata à Filiatione*; non tamen absolute sine vlla reduplicatione: at verò in nostro casu non tantum sub reduplicatione, sed sine illa est verum dicere: *Natura divina defacto est separata à nolitione mundi*: ergo est disparitas. R. In re ipsa, & antecedenter ad omnem conceptum, nullam esse disparitatem aliam, quam quòd natura divina defacto non identificetur nisi volitioni, identificetur verò tribus Personalitatibus, & ad hoc discrimen exprimendum solemus adhibere reduplicationem: ceterum etiam in nostro casu semper subintelligitur reduplicatio. Natura enim divina non est per se ipsam, sed formaliter per volitionem separata à nolitione. Quare, ut bene advertit P. Aldrete, Nolitio mundi non deficit ab existentia per recessum à Deo, sed per accessum ad Deum; hoc est, deficit ab existentia per ipsam volitionem, quae est accessus ad Deum. De reliquo nobis satis est, quòd quia natura divina à parte rei in aliquo sensu reduplicativo est separata ab eo quod cum illa identificatur, ideo non fit evidenter absurdum dicere, quòd natura divina defacto sit separata ab aliquo cum quo posset identificari. Immo fortè quis hoc facilius caperet quam illud: sicut enim facilius capimus (vtpote quotidianum) aliquid esse separatum ab eo cum quo posset vniri, quam capiamus, aliquid esse separatum ab eo in sensu reduplicativo, cum quo est actu vnitum, ita fortè facilius quis caperet, naturam divinam esse defacto separatam ab aliquo, cum quo posset esse idem, quam capiat, esse defacto separatam ab eo, cum quo defacto est idem, est enim Identitas instar alicujus unionis. Ratio discriminis inde provenit, quòd Relationes divinae non repugnent in existentia, sed potius petant essentialiter coexistere, & ideo simul & semel illis est natura identificata; at verò volitio & nolitio libera pugnant inter se quoad existentiam, quia repugnat, Deum simul velle & nolle mundum. Interim quòd in Trinitate verificatur & explicatur per reduplicationem, hoc in actibus liberis verificatur & explicatur per hypothésin, quae in ordine ad effectum formalem separationis ab actu identificabili, aequivalet illi reduplicationi.

356. Obijcit Arriaga 3. Omne quod existit, & potuisset non existere, producit: sed volitio mundi defacto existens, in nostra sententia non produceretur, vtpote identificata naturae (non potest enim produci & productum identificari) ergo vel non potuit non existere, vel non potest identificari cum natura. R. Sicut Arriaga concedit, volitionem essentialem Dei, ut virtualiter (in ipsius sententia) distinctam ab intellectione essentiali, produci virtualiter ab eadem, ita posset in nostro casu concedere productionem virtualem.

357. Ceterum in duobus deficit Volitio mundi à creatura. Primum est, quòd nulla crea-

tura habeat necessitatem existendi, ne quidem sub disjunctione, vel in se vel in æquivalenti: volitio verò mundi habeat hujusmodi necessitatem, ut vel existat in se, vel in æquivalenti, hoc est in nolitione, quæ est æquæ sufficiens ad verificandum liberum exercitium divinæ voluntatis. Secundum est, quod omnis creatura, postquam est producta, potest destrui, & definere esse, & sic est propriè defectibilis: at verò volitio mundi postquam existit, habet necessitatem Metaphysicam semper existendi, propter immutabilitatem divinæ voluntatis.

358. Objicies 4. cum Pallav. Deus est ens carens omni defectu: atqui posse non esse Deum, est maximus defectus: ergo volitio libera mundi (quæ poterat non esse Deus) non potest identificari cum Deo: potuit enim esse imperfectior quàm musca, hoc est, potuit esse nihil. 32. Distinguendo minorem. Posse non esse Deum, est defectus, si possit esse, & non esse Deus, concedo, secus, nego minorem & consequentiam. Quod additur de musca, nihil habet difficultatis: nam quando dicitur, quod volitio mundi potuerit esse nihil, aliud non significatur, quàm quod potuerit existere negatio volitionis, quæ esset formalissimè ipsa nolitio mundi, existens & identificata cum Deo, quæ proinde esset infinites melior quàm musca: ergo volitio mundi tam secundum suum esse, quàm secundum suum non esse est infinites perfectior musca: quia volitio & nolitio mundi sunt realiter ejusdem perfectionis, utpote habentes eandem essentiam divinam, ad cujus infinitam perfectionem pertinet esse necessariam simpliciter quoad conceptum suum absolutum, & simul esse liberam cum sola necessitate ex suppositione quoad conceptum respectivum connexum cum creaturis.

359. Objicies 5. ex eodem Authore. Illud, quod à Deo ipso potest contemni & respui, non potest esse Deus, sed est dignum odio abominationis: sed terminationes liberæ virtualiter distinctæ ab essentia divina, possent à Deo contemni, saltem qualibet determinatè spectata. Ergo &c. 32. Distinguendo majorem: quod potest à Deo respui secundum se, ut quod, & ratione sui, & secundum esse, quod haberet si existeret, concedo majorem, quod non ratione sui, sed potius cujus oppositum est id, quo aliquid aliud respuitur, nego majorem, & eodem modo distinctà minorem negatur consequentia. Explico. Nolitio mundi si existeret, esset id quo contemneretur mundus ratione sui, non autem quo contemneretur volitio mundi: sic etiam volitio mundi est id quo amatur mundus, non autem quo contemnitur nolitio mundi, in quam nullo modo tendit.

360. Objicies 6. ex eodem. Virtualitas volitionis haberet esse ex beneficio & liberà voluntate Dei: ergo esset creatura. Per hoc enim Patres damnavant opinionem Arij, quod Filius procederet à Patre per voluntatem liberam, quia sic non esset ens necessarium, sed creatura. 32.

Negando sequelam, quia ut dictum est, illæ formalitates tantum se habent ut quo: liberalitas autem exercetur erga mundum. Deinde non accipiunt à Deo esse distinctum ab ipso esse Dei. Quoad hæresin Arianam responder P. Salas 1. 2. rr. 3. disp. 1. s. 8. §. ad 2. Confirm. hæreticos sensisse, Filium & Spiritum S. procedere liberè à Deo in tempore, & cum distinctione essentiali, & ideo potuisse has personas verè esse creatas, & admittebant posse destrui post sui productionem.

361. Objicies 7. Illa non distinguuntur inter se virtualiter intrinsecè, quæ non distinguuntur realiter in vno tertio; sed Essentia divina secundum se, & volitio libera mundi non distinguuntur realiter in tertio. Nullum enim tertium potest assignari, à quo alterutra illarum realiter distinguatur, cum utraque sit omnibus tribus Personis communis: ergo &c. 32. Negando minorem. Nam volitio mundi realiter distinguitur à nolitione mundi tanquam conceptus objectivus existens à non existente sibi opposito & secum impossibili, quæ est major oppositio quàm oppositio relativa Producentis & Producti.

362. Dices. Si separatio quoad existentiam sufficit ad distinctionem realem, sequitur, quod etiam Essentia divina realiter distinguatur à nolitione mundi, quia nolitio mundi non existit, Essentia divina existit: atqui quæ semel realiter distinguuntur, nunquam possunt, aut potuissent esse idem: ergo si existeret nolitio mundi, non identificaretur essentia divina: 32. Distinguendo majorem. Essentia divina distinguitur realiter à nolitione mundi, si essentia divina consideretur præcisa à volitione mundi, nego majorem, sic enim considerata præcindit ab identitate nolitionis æquè ac volitionis: Si consideretur ut habens volitionem, concedo majorem, & hoc aliud non est, quàm distingui realiter in tertio.

363. Objicies 8. Si volitio mundi esset virtualiter distincta ab essentia divina, tunc ut virtualiter distincta exigeret identificari cum essentia divina: sed hoc dici non potest, ergo. Probatur minor. Exigentia identitatis cum Deo est perfectio infinita, & simpliciter simplex: sed volitio ut virtualiter distincta ab essentia divina, non potest esse perfectio simpliciter simplex, nulla enim perfectio simpliciter simplex potest ab altera virtualiter intrinsecè distingui, quia non possunt distingui realiter in tertio: ergo volitio mundi ut virtualiter distincta non exigit identificari cum Essentia divina.

364. Hoc argumentum, sicut & alia quædam, quæ ideo hic prætermitto, non pugnant specialiter contra volitiones liberæ, sed etiam contra Personalitates, ut patet. Breviter interea responderi potest cum P. Esparza q. 22. ad 2. a. 2. distinguendo sequelam: exigit identificari exigentia ipsius Dei, seu ratione ipsius Deitatis, concedo sequelam, exigentia contradistincta ab ipsa Deitate, nego sequelam. Ratio est, quia Essentia di-

tia divina prout virtualiter distincta, præcedit ipsam terminationem, & exigit indeterminate identitatem sui cum alterutra terminatione, volitione vel nolitione, quæ exigentia est quasi activa ex parte Divinitatis, ex parte verò terminationis est quasi passiva.

Et hæc sunt, quæ mihi pro hac & contra hanc sententiam occurrunt: in qua quidem sententia minus periculi mihi esse videtur errandi in re ipsa, plus verò periculi errandi in modo loquendi, quam sit in sententia Aureoli.

CONTROVERSIA II.

An inter decreta libera defacto existentia, intercedat aliqua distinctio virtualis intrinseca, vel sola distinctio rationis ratiocinata.

PRIMA, & antehac communis sententia, ponit distinctionem virtuales intrinsecam inter decretum indifferens concurrendi ad actus oppositos, & inter decretum decernens determinatè & prædefinitivè seu prædestinativè gloriam: item inter hoc ipsum decretum prædefiniens, & inter decretum executionis, quo dicunt DEVM decernere Gloriam ut præmium meritum ex prævisis meritis, ut absolute existitur, quod proinde decretum sit quasi effectus meritum ut futurorum, cum e contra decretum prædefiniens sit causa eorundem meritum; sicque putant de his decretis verificari contradictoria.

Hæc sententia seminarium fuit infinitorum & inextricabilium argumentorum, quæ causa fuit, ut in expeditiore via investiganda recentiorum industria defudaret, felici, ut mihi persuasissimum est, eventu. Vnde

366. Secunda sententia est, nullam dari distinctionem virtuales intrinsecam inter decreta libera DEI. Primus hanc sententiam, quod sciam, tradidit P. Martinus Esparza de Incarn. q. 15. & 1. p. q. 27. citans pro eadem Capreolum, Okamum, Gabr. probant eam rationibus à priori, quæ ingeniosæ sunt, sed ab adversariis, meo quidem iudicio eludi diversimodè possent: neque plus evincunt, quam quòd DEVS decreto prædefinitivo omnia attingat, quod ex adversariis aliqui non negarent: sed non evincunt, quòd non possit subsequi decretum executionis, prout Card. de Lugo & alij affirmant. Ego itaque in probanda hac sententia utar argumentis particularibus, pro quorum faciliore intelligentia,

367. Recolendum est. 1. Ex dictis (frustra contranite P. Aldrete) distinctionem virtuales intrinsecam non posse intercedere nisi inter attributa quæ aliquo modo distinguuntur realiter in tertio, ut superius declaratum est.

368. Observandum est. 2. Impossibile esse, ut duo decreta, ex suo modo tendendi prout

sus ab invicem inseparabilia, sint realiter distincta in vno tertio. Demonstratur. Nam illa duo decreta debent cum omnibus identificari quæ sunt in DEO, sunt enim omnia decreta omnibus personis communia, & in DEO non datur quaternitas: ergo cum quocunque est identificabile vnum, est etiam identificabile alterum, propter inseparabilitatem ab invicem; & à quacunque distinguitur realiter vnum, distinguitur & alterum: ergo neque in aliquo tertio intra DEVM, neque in aliquo tertio extra DEVM possunt realiter distinguì. Fundamentaliter ergo probatio Conclusionis in eo consistit, quòd nullum liberum decretum defacto existens, sit vel fuerit separabile ab altero.

369. Observandum. 3. Ad omne decretum DEI liberum præcedere non solum scientiam simplicis intelligentiæ, sed etiam Scientiam Mediam, tanquam directivam & consultativam. Ratio est: quia manifesta est imperfectio & inconsiderantia, decernere aliquid, & non adhibere in consultationem omnem illam scientiam, quæ habetur penitus independentè à decreto secuturo, adeoque adhiberi vtiliter potest: hoc enim esset se exponere periculo alicujus eventus secuturi præter expectationem: atqui Scientia Media est independentens à decreto secuturo, ut apud omnes in confesso est; ergo debet adhiberi à DEO tanquam directiva decreti subsecuturi.

370. Observandum. 4. In DEO non distinguì virtualiter illos actus, quorum objecta ita se habent ad invicem, ut per similem modum volendi homo vel Angelus illa objecta posset vno indivisibili actu velle, v. g. finem & medium determinarum. Hinc in materia de Prædestinatione jam pluribus ab hinc annis docui, contra Suarez & sequaces, decretum Intentionis, quo DEVS intendit aliquem finem, obtinendum per plura media subordinata sibi quæ succedentia, non distinguì virtualiter intrinsecè à decreto executionis, saltem respectu primi medij, hoc est remotissimi à fine. Ratio est, quia in DEO non debet admitti distinctio virtualis, nisi verificentur propositiones, quæ in rebus creatis supponunt distinctionem realem subiectorum: ergo si potest volitio creata eadem & indivisibilis tendere simul in finem & medium determinatum, utique in DEO non debent poni tendentiæ virtualiter distinctæ.

371. Observandum. 5. Omnipotentiam DEI non exire in actum, nisi applicetur per decretum DEI, posito tamen decreto jam esse sufficientissimè expeditam ad producendum effectum.

372. Observandum. 6. Non omnia illa prædicata distinguì virtualiter in DEO, quæ in rebus creatis semper & necessariò distinguuntur realiter, cuius contrarium non rectè supponit P. Aldrete: hinc etsi in rebus creatis fortasse ex speciali ratione semper realiter distinguantur cognitio & volitio, in DEO tamen cognitio & volitio essentialis

tialis ne quidem virtualiter distinguuntur. Pari modo Scientia Visionis & decretum prædefiniens ne quidem virtualiter distinguuntur; quia fundamentum ex quo distinctio virtualis colligi debet, non procedit in istis. Hoc ipsum videtur dicere voluisse S. Augustinus duplici in loco. imprimis libro 1. de Prædestinat. Sanctorum cap. 10. *Prædestinatione, inquit, DEVS ea præscivit, quæ fuerat ipse factururus.* deinceps libro. 2. qui est de bono perseverantiae c. 18. ubi docet, quod Apostolus ad Ephesios. 1. per *Præscientiam* intellexerit Prædestinationem seu Electionem gratiae. *Præscivit enim, inquit, reliquias, quas secundum electionem gratiae erat ipse factururus, hoc est ergo; Prædestinavit; sine dubio enim præscivit, si prædestinavit; sed prædestinasse est hoc præscivisse, quod erat ipse factururus.*

373. Observandum. 7. Non posse in Deo dari Actum Imperantem & Imperatum virtualiter distinctos. Ratio est, quia essent ab invicem omnimodè inseparabiles; & ideo non possent distingui in Tertio: & quidem quod actus imperans esset inseparabilis ab actu imperato, est evidens, alioquin posset frustrari, & esset inefficax. E contra etiam actus imperatus esset inseparabilis ab actu imperante. procederet enim essentialiter ab illa visione, quæ est virtualiter indistincta ab actu imperante: atqui non potest separari volitio ab illa cognitione, à qua procedit. Ergo &c.

374. Observandum. 8. Ad divinam Providentiam, utpote infinitè perfectam, spectare, ut vno indivisibili & virtualiter indistincto actu, attingat & ordinet omnia, quæ per totam æternitatem fuerunt & futura sunt: & huiusmodi decretum Intentionis nemo prudens negare potest: fatenturque adversarii libenter, decreto Prædefinitionis directè intendi aliquem finem ultimum, & totam seriem omnium mediorum ad illum finem conducturorum; quamvis existiment, postmodum in ordine executionis intervenire debere decreta quædam particularia rerum particularium, & quæ possent existere, etiamsi non præcessisset tale decretum Intentionis.

375. De huiusmodi decreto Intentionis loquitur sacer textus Ecclesiæ c. 21. *Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti.* Inde enim fit, inquit P. Esparza, Deum nihil constituisse, nullaquæ de re quidquam determinasse nisi mensurando, numerando, & ponderando omnia. Qui autem numerat aliquam collectionem, tum demum totam exhaurit, quando omnia & singula ejus individua vnicò & indivisibili actu attingit: quod idem procedit cum proportionem de pondere & mensura. Idem asseritur Sap. 8. *attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* Id ipsum conceptissimis verbis tradit S. Dionysius c. 7. de Cælesti Hierarchia prope finem. *Omnium, inquit, est artifex, & semper omnia componit, estque causa indissolubilis coherentiæ & ordinis omnium,*

finesque priorum cum sequentium principijs semper connectit, & vnam universi conspirationem concentumque pulcherrimè efficit. & c. 9. *Apertè, inquit, planeque docemus, vnam esse ad omnia pertinentem Providentiam.*

376. Ratione demum probatur. Voluntas debet tendere in objectum, eo modo, quo illi ab intellectu pro priori signo proponitur ut volubile; atqui tota connexio rerum omnium proponitur ab intellectu divino pro signo priore tum per Scientiam simplicis intelligentiæ, tum per Scientiam Mediam ut eligibilis, vel respuibilis: ergo &c. His observatis nunc ordine examinabimus varia genera Decretorum, in quibus est specialis difficultas.

§. I.

An possit in Deo admitti Decretum Finis, indeterminatum respectu Mediorum.

377. Suarez docuit, Deum decrevisse Decretum intentionis Gloriam Beatis, non solum antecedenter ad omne meritum visum ut absolute existurum, sed etiam cum præcisione, seu præciscindendo, an velit dare gloriam propter merita, an sine meritis, an propter hæc vel illa merita, cum his vel illis auxiliis obtinenda; & deinde Deum in posteriore signo decernere seu prædefinire hæc determinata merita, per hæc determinatè auxilia, quæ per Scientiam Mediam videri futura congrua. Quæ duo decreta si darentur, essent virtualiter intrinsecè distincta: nam primum esset separabile à secundo, & conjungibile cum alio Decreto, decernente gloriam sine meritis, vel per alia merita & auxilia.

378. DICO 1. Implicat huiusmodi Decretum indeterminatum in Deo. Probatur. Tunc solum potest quis prudenter elicere intentionem efficacem finis, præciscindendo adhuc à mediis determinatis, quando necdum habet præsentem omnem scientiam requisitam aut idoneam ad eligendum hoc medium præ illo: atqui Deus habet antecedenter ad omne Decretum præsentem omnem Scientiam idoneè directivam ad eligenda determinatè media: Ergo: &c. Minor patet. Major probatur. Qui enim adhuc suspendit determinationem mediorum, ideo suspendit, quia vult adhuc melius considerare diversitatem mediorum, & quænam præ alijs expediant: ergo ideo in intentione finis præciscindit à medijs, quia necdum adhibuit omnem considerationem & Scientiam, ad eligendum hoc medium præ alio idoneam.

Ad argumentum quo solet huiusmodi decretum probari, respondebimus in Tractatu de Prædestinatione, Cap. 5. Contr. 2. §. 6.

§. 2. An

§. II.

An decretum concurrenti cum causa secunda necessaria ad effectum, virtualiter intrinsece distinguatur à decreto, quo ipsa causa est producta.

379. Affirmativa est communis persuasio: nihil enim in scholis receptius, quam quòd Deus visà causa moveatur ab ipsius exigentia ad concurrentem cum causa ad effectum, & quidem decreto libero, ita vt non obstante priore decreto, quo Deus decrevit producere causam, posset Deus in posteriori signo nolle concurrere cum causa, nec ejus exigentiam attendere.

380. Hæc sententia multiplicat decretorum virtutem distinctionem in infinitum. Tor enim debent actu esse decreta virtualiter ab invicem distincta, quor sunt successivè futuri effectus per totam æternitatem: sed sunt futuri finiti in infinitum: ergo jam ab æterno darentur infinita decreta virtualiter ab invicem distincta; quod quidem ego non minùs reputo impossibile, quàm infinitum categorematicum, constans numero reali. Sed hoc dissimulato,

381. DICO. 2. Implicat hujusmodi decretorum virtualis distinctio. Probatur. Decreta, quæ non sunt ab invicem separabilia, non possunt ab invicem virtualiter distinguì: sed decretum producendi causam physicam necessariam quod defacto datur, est inseparabile à decreto concurrenti cum eadem ad effectum (si ponamus Deum defacto concurrere) Ergo. Major est jam probata superius, observatione, 2. vbi ostendimus, non posse realiter distinguì in tertio, quæ nullo modo sunt separabilia, quæ tamen distinctio in tertio ad virtutem distinctionem requiritur eo modo, quo suprà declaratum est.

Minor verò probatur ex dictis. In signo priore, priusquam Deus decernat producere causam, v. g. ignem A. habet jam omnem scientiam requisitam & idoneam ad consultandum de producendo vel non producendo effectum: ergo non potest decernere productionem causæ, suspendendo adhuc arbitrium, & præscindendo, an velit concurrere ad effectum: ergo jam per ipsum decretum causæ ad minimum intendit effectum: ergo decretum producendi causam, est essentialiter connexum cum decreto producendi effectum; & sic constat minor quoad primum membrum, &

382. Confirmatur ad hominem. Nam si decretum concurrenti ad effectum, est decretum à priori distinctum, & formaliter liberum, tunc in sententia adversariorum debuit hoc decretum per scientiam mediam prævideri futurum sub conditione: si causa decernatur: ergo scientia media de hoc conditionatè futuro decreto dirigit decretum producendi causam: ergo decretum producendi causam habet essentialem connexionem cum scientia media de secuturo effectum: ergo etiam cum consecutione effectus.

383. Jam verò alterum membrum probatur, nempe decretum concurrenti cum causa, esse connexum cum decreto producendi causam. Decretum concurrenti cum causa procederet (vt putant adversarij) ex cognitione causæ existentis: sed hæc cognitio causæ existentis est virtualiter intrinsece indistincta ab ipso decreto producendi causam, vt supradictum est: ergo decretum concurrenti cum causa, est essentialiter connexum cum decreto producendi causam.

384. Hinc ulterius infertur, hoc secundum decretum, si daretur eo modo quo volunt adversarij, non fore formaliter liberum. Si enim esset formaliter liberum, posset Deus, nolendo concurrere cum causa, impedire decretum prædefinitivum seu intentivum effectus, vt fatentur adversarij: sed hoc est impossibile, quia decretum concurrenti cum causa pendet immediatè ab illo ipso decreto prædefinitivo, vt pote virtualiter indistincto à visione causæ vt existentis & exigentis concursum: impossibile autem est, per exercitium liberum impediri cognitionem à qua dirigitur, & essentialiter pendet, vt per se notum est.

385. Declaratur magis. Cognitio directiva actus liberi, debet esse conjungibilis cum actibus oppositis, hoc est, cum volitione & nolitione: sed in nostro casu cognitio directiva decreti concurrenti cum causa, non esset conjungibilis cum nolitione concurrenti: ergo. Major est certa. Minor probatur. Cognitio illa esset virtualiter indistincta à decreto intendente ipsum effectum: sed hoc decretum est inconjungibile cum nolitione concurrenti, alioquin posset frustrari: ergo nec cognitio immediatè directiva decreti concurrenti cum causa, esset conjungibilis cum nolitione concurrenti: Ergo dicendum, hæc duo decreta, ob mutuam inseparabilitatem, esse virtualiter indistincta ab invicem, quod erat probandum.

386. Probatur Conclusio, 2. Suprà, cum ageremus de Scientia Media, §. ultimo, probavimus, non dari in Deo Scientiam Mediam suorum decretorum vt sub conditione futurorum, eò quòd esset, & non esset impedibilis, esset, & non esset directiva &c. atqui si decretum concurrenti cum causa esset virtualiter distinctum à decreto producendi causam, & simul esset formaliter liberum, necessarium esset, vt per Scientiam Mediam prævideretur, quia ejus prævisio esset requisita ad dirigendum decretum producendi causam, ne alioquin Deo accideret aliqua non prævisà conjunctio. Ergo &c.

387. Constat ergo, Omnipotentiam Dei, quæ est virtualiter indistincta à voluntate Dei, applicari sufficientissimè per vnum indivisibile decretum ad producendam causam & effectum cum sua physica dependentia à causa.

388. Cæterum, quia noster operandi modus aliter se habet, propter realem distinctionem cognitionis à volitione, & propter vtriusque variationem,

riationem, alijs & alijs objectis intercurrentibus, & propter nostrarum potentiarum limitationem, hinc fit, quod aliter etiam concipiamus & ordinemus operationes divinas, quam revera se habeant; & huic etiam modo concipiendi accommodamus modum loquendi, prout etiam ipsa S. Scriptura facit, dum DEVM introducit loquentem, quasi aliquid de novo sciret: *Nunc scio, quod timeas DEVM: Videbo an verus sit clamor, &c.* sed de hoc infra.

389. Itaque Ordo ille decretorum non est intrinsecus DEO, sed merè extrinsecus. Nec tamen contemnendus est loquendi modus accommodatus huic ordini, quia servit ad expeditiorem apprehensionem divinorum decretorum, sicut serviunt picturæ rerum spiritualium, licet aliter, ac res se habent, representent. sufficit enim quod se ita habeant modo eminentiore, ut etiam notavit P. Esparza.

§. III.

An concursus DEI indifferens in actu primo, determinandus à causa libera, virtualiter intrinsecè distinguatur à decreto ponendi ipsam causam in actu primo proximo expeditam, & an illud decretum sit liberum.

390. DICO. 3. Concursus DEI indifferens in actu primo (quid ille sit videbimus) determinandus à causa secunda libera, debet virtualiter intrinsecè distinguari à decreto, quo decernitur liberè ipsa existentia causæ liberæ. Probatur ex dictis. Decretum decernens existentiam causæ creatæ liberæ, non est indifferens, sed determinatè connexum cum tali determinata operatione causæ liberæ, v. g. cum consensu: quia decretum hoc est ipsissimum decretum prædefinienti consensum, & procedit ex Scientia Media de consensu, decreti directiva: Econtra concursus indifferens & determinabilis à causa creatæ, non est cum consensu determinatè connexus, sed coniungibilis cum dissensu: ergo concursus indifferens est separabilis à decreto prædefinienti consensum, & coniungibilis cum decreto permissivo dissensu: ergo distinguuntur virtualiter intrinsecè. Magna difficultas est, quam ab alijs non invenio satis animadvertitam, an iste concursus in actu primo indifferens, seu indifferenter oblati, sit aliquod decretum liberum, & in quo signo collocandus.

391. Communissima hætenus persuasio fuit, esse decretum formaliter liberum, & ponendum esse in signo posteriore, post visam existentiam causæ liberæ, proximè expeditæ ad operandum.

392. DICO tamen. 4. Repugnat huiusmodi decretum liberum in tali signo ponendum. Probatur. Si daretur huiusmodi decretum, procederet, & dirigeretur à cognitione divina causæ creatæ ut existentis, & exigentis concursum indif-

ferentem. atqui hac ratione jam non esset decretum indifferens, sed determinatè connexum cum illo ipso actu, cum quo esset connexum ipsum decretum prædefinienti actum, & decernens existentiam causæ: ergo repugnat; quia esset & non esset indifferens. Majorem admittunt adversarij. Minor probatur ex dictis. Visio causæ creatæ ut existentis, est virtualiter ipsum decretum ponendi causam, essentialiter procedens ex Scientia Media de actu hominis futuro, & prædefinienti eundem actum, ut jam sæpius dictum est: atqui omne decretum habet essentialiter connexionem cum cognitione sui directiva: ergo decretum offerens concursum in posteriore signo, esset determinatè connexum cum decreto prædefiniente: ergo etiam cum actu prædefinito: ergo non esset indifferens & coniungibile cum actu opposito.

393. Hinc ulterius deducitur. 1. quod huiusmodi decretum esset & non esset separabile à decreto prædefinienti actum. 2. esset, & non esset liberum. Esset quidem liberum ex suppositione: non esset autem liberum, quia procederet ex cognitione essentialiter connexa cum determinato actu ut futuro: ergo est necessitas antecedens ut ponatur hoc decretum, sine quo actus non potest esse futurus. Probo consequentiam. Si enim stante illà cognitione, posset non poni hoc decretum, posset frustrari decretum prædefinienti, quod est impossibile.

394. DICES. Ponatur ergo hoc decretum in anteriore signo, ante decretum prædefinienti, seu ante decretum existentie causæ; non quidem absolutum (repugnat enim, velle concurrere absolutè cum causa, & tamen adhuc esse liberum pro signo posteriore, ad decernendam vel non decernendam existentiam causæ) sed conditionatum, quasi dicat: *Volo concurrere indifferenter, si decrevero existentiam causæ.* Respondet, hoc etiam repugnare. quia huiusmodi decretum liberum deberet dirigi à Scientia Media de consensu futuro sub conditione, si existat causa: ergo imprimis sequitur adhuc, quod non esset indifferens ut coniungatur cum dissensu: deinde esset insuper nugatorium: diceret enim: quia video quod si existet causa, existet etiam consensus, decerno concurrere indifferenter, etiam ad dissensum, si existet causa.

395. Ex his apparet, non posse poni decretum indifferens in signo posteriore, post Scientiam Mediam. Vtrum autem defendi possit, & ex quo fundamento, huiusmodi decretum disjunctivum & conditionatum ante Scientiam Mediam, paulò post aperiā considerationem meam, quam quidem sine Authore concepi, vidi tamen postmodum alijs placuisse. Nunc

396. DICO 5. Supposito quod Scientiam Mediam nullum decretum disjunctivum & conditionatum præcedat, concursus indifferens probabiliter aliud non est, quam ipsa Omnipotentia Dei, seu voluntas Dei necessaria, præcedens virtualiter

virtualiter omne Decretum liberum, & omnem Scientiam Mediam; estque voluntas æquivalenter conditionata & necessaria, vt, si existat causa creata libera, instructa cognitione indifferente ad operandum & non operandum, sequatur necessarium alteruter actus ex oppositis. Conclusio deducitur ex præcedentibus, & declarabitur in objectionum solutione. Dixi: *Probabiliter*. Nam infra numero 406. & seq. ostendam, quã ratione possit explicari oblatio concursus indifferents per ipsum decretum Prædefiniens.

397. Obijcies ergo 1. Non repugnat Deum suspendere omnem concursum, etiam positã causã liberã cum cognitione indifferente: ergo concursus indifferens est liber. 2. Negando antecedens. Repugnantia autem ostensa est hoc ipso quod probatum est, concursum indifferenter non posse esse decretum liberum subsequens Scientiam Mediam.

398. Obijcies 2. & difficilius. Etiam si positã cognitione indifferente, non possit non sequi aliquis actus liber, adhuc tamen causã secunda est determinanda à Deo ad individuum actus Amoris vel Odij, vt habet communior hodie philosophia: atqui hæc determinatio fit per Decretum liberum Dei: ergo contra hoc decretum militabunt omnia argumenta à nobis allata: ergo erunt nobis quoque solvenda.

399. Ad hanc objectionem, quã me diu suspensum habuit, dupliciter responderi potest. Primo, potest negari suppositum, scilicet, dari aliquam liberam determinationem & electionem vnius actus liberi creati præ alio illi simillimo, pro eodem instanti: ac proinde dici potest, quod natura cuiusvis agentis liberi, sit ex se determinata ad certum actum individuum ex duobus oppositis, & pro hoc instanti, quo habet cognitionem indifferenter circa objectum A, non sit possibilis nisi vel volitio A. vel Nolitio A.

400. Responderi potest 2. Admittendo possibilia plura individua amoris simillima, & pro eodem instanti ponibilia. Hoc inquam admisso, admittendum pariter est Decretum Liberum, offerens indifferenter concursum ad amorem A, vel Odium A. præ amore B. vel odio B. quod erit Decretum disjunctivum.

401. Quia verò à nobis ostensum est, huiusmodi decretum non posse esse in posteriore signo post Scientiam Mediam, ideo dicendum est, hoc Decretum esse disjunctivum conditionatum, præcedens ipsam Scientiam Mediam, & conjungibile tam cum Scientia Media de consensu, quàm cum Scientia Media de dissensu. Hoc autem est ulterius declarandum.

402. DICO itaque 6. Potest in Deo admitti Decretum disjunctivum conditionatum, quo Deus antecederet ad omnem Scientiam Mediam liberè dicat: Si Petro decrevero talem actum primum proximum amandi vel odio habendi, tunc concurrat tantum vel ad actum amoris A. vel ad actum odij A. Hoc decretum est con-

ditionatum, nihil absolute decernens, & conjungibile tam cum decreto producendi aliquid, quàm cum decreto nihil producendi. Præterea hoc decretum determinat quidem Petrum ad individuum A. præ individuo B. sed non determinat ad amorem A. præ odio A. hanc enim determinationem relinquit libertati Petri.

403. Quod autem hoc Decretum sine vlllo inconvenienti dicatur præcedere omnem Scientiam Mediam, sic declaratur.

404. Illud Decretum debet præcedere Scientiam Mediam, quod est Fundamentum Scientiæ Mediæ; sed decretum determinans ad individuum actus, salvã libertate quoad speciem, est Fundamentum Scientiæ Mediæ: ergo debet præcedere Scientiam Mediam. Probatur minor. Illud decretum est Fundamentum Scientiæ Mediæ, quo non præcedente non potest Scientia Media affirmare suum objectum. sed illo decreto non præcedente non potest Scientia Media affirmare suum objectum: ergo &c. Major est clara. Minor probatur. Quamdiu non intelligitur facta determinatio ad individuum actus, tam diu Scientia Media non potest affirmare suum objectum; sed non posito decreto determinante ad individuum actus, non est facta determinatio ad individuum actus: Ergo &c. Major probatur. Nondum factã determinatione ad individuum, non potest Scientia Media videre causã secundam sub conditione operantem, & se ad speciem determinantem: hæc enim operatio debet esse non solum quoad speciem, sed etiam quoad individuum determinata: atqui Scientia Media videt causã secundam se quoad speciem determinantem, & in aliquo determinato individuo operantem: ergo non posito illo Decreto, non potest in Deo dari Scientia Media: ergo à primo ad ultimum, illud decretum est fundamentum Scientiæ Mediæ, debetque illam præcedere.

405. Denique Decretum hoc habet aliquid de libero, & aliquid de necessario. Liberum est, quia Deus liberè eligit individuum A. vtriusque speciei oppositæ, præ individuo quocunque ex infinitis possibilibus: Necessarium est hoc decretum, quia Deus est ex sua natura necessitatus, ad fundandam Scientiam Mediam, sine quã non posset exercere suam providentiam in producendis vel non producendis creaturis; adeoque est necessitatus ad offerendum concursum indifferenter, cum determinatione ad individuum. Sicut in productione mundi fuit quidem liber ad producendum in hoc vel illo spatio imaginario, necessitatus tamen ad producendum in aliquo spatio, supposito quod veller producere.

406. Postquam hæc in scholis tradideram, alius, & tertius modus occurrendi præsentis difficultati mihi incidit. Visum est inquam, absque decreto disjunctivo præcedente Scientiam Mediam, per solum Decretum prædefiniens posse explicari determinationem ad individuum, & oblationem concursus indifferents. Conatus sum

sum hoc declarare satisfaciendo utrunque duabus objectionibus, quæ obsistere videbantur: Prima erat, quia Decretum prædefinienti actum, v. g. consensum, non est indifferens ad dissensum: atqui determinatio ad individuum debet esse Decretum indifferens, & coniungibile etiam cum dissensu, alioquin non esset tantum determinatio ad individuum, sed etiam ad speciem. Secunda, quia non apparet, quomodo Scientia Media possit exire in actum, & videre consensum sub conditione futurum, nisi præsuppositâ determinatione ad individuum.

407. Ad utramque hanc objectionem videtur responderi posse, oblationem concursus indifferens, non debere esse formalem, sed sufficere radicalem seu virtualem, & hanc contineri in Decreto prædefiniente consensum. Ostendo. Scientia Media videt independentem ab omni deceto præcedente, quod si Petrus haberet actum primum proximum A. nullum poneret dissensum, adeoque neque dissensum A. si hic solus illi possibilis esset, nec B. si hic solus esset possibilis, & sic de cæteris. Et hoc videndo, videt Deus hoc ipso, quod Petrus poneret vel consensum A. si hic solus illi possibilis esset, vel consensum B. si hic solus possibilis esset, & sic de cæteris. Ratio est, quia est Metaphysicè necessarium & evidens, quod si Petrus consentiret per consensum A. si hic solus possibilis esset, pariter consentiret per consensum B. si illi non A. sed B. possibilis esset, eò quod Petrus non eligat inter A. & B. hoc est inter duos consensum omnino simillimos: & hoc sensu sine ullo inconvenienti potest admitti, quod Deus videat consensum hominis sub prædicato specifico, seu disjunctivè, quin videat determinatè ponendum consensum A. præ consensu B. quia nondum facta est vlla determinatio ad A. potius quàm ad B. & tamen conditionata positio vnius, si ille solus possibilis esset, arguit conditionatam positionem alterius, si alius solus possibilis esset.

408. Hac ergo Scientiâ Mediâ positâ, potest Deus per Decretum prædefinienti consensum discernere actum primum proximum A. intendendo actum secundum seu consensum A. nolendo scilicet existere vllum alium actum præter A. in quo deceto continetur virtualiter sub conditione Decretum oppositum de non admitendo ullo dissensu, nisi dissensu B. si Deus per Scientiam Mediam prævidisset, quod Petrus habens actum primum proximum A. esset dissensus modo paulò antè explicato. Ratio est, quia in Decreto præsentè verificatur illa conditionalis determinatio, quæ à Deo poneretur ad dissensum B. si Petrus prævisus fuisset non positurus consensum. Cum ergo in hominis potestate sit, ut existat Scientia Media de dissensu, hoc ipso est in illius potestate, ut hic & nunc habeat concursum determinatum per decetum permissivum, seu negativè prædefinienti dissensum. Hanc considerationem alijs examinandam relinquo, quam a-

liqui moderni in suis prælectionibus jam amplexi sunt.

§. IV.

An Causa causalitas causa Moralis arguat Decretum virtualiter intrinsecè distinctum à Decreto causante ipsam causam Moralem.

409. Hoc est alterum fundamentum, quo plerique moventur, ad ponenda Decreta virtualiter distincta. Videtur enim penitus inexplicabilis causalitas meriti in præmium (eadem est ratio de precibus aliquid impetrantibus) nisi intercedat Decretum, quo decernatur præmium ob meritum, vel ob preces visas. & hoc decetum ponunt aliqui formaliter liberum, aliqui ponunt necessarium, & ajunt esse actum imperatum à Decreto prædefiniente ipsum meritum.

410. DICO 7. Implicat hujusmodi Decretum necessarium, quod habeat rationem actus imperati pro posteriore signo. Conclusio jam est superius probata Observatione. 7. Et nunc declaratur in exemplo. v. g. Deus decernit Petro Gloriam propter sua merita; in quo casu ponunt adversarij duo Decreta: Primum vocant *Decretum intentionis*, immediatè procedens ex Scientia Media, quâ Deus videt: si Petrus haberet illuminationem A. eliceret tale meritum: hac inquam Scientiâ Mediâ positâ, ajunt, Deum elicere hoc decetum: *Ad obtinendam Petro gloriam decerno ejus existentiam & illuminationem A. & quia sum visurus meritum, volo tunc eo viso decernere gloriam Decreto executionis.* Ita quidam, qui Decretum executionis defendunt tanquam actum necessarium & imperatum, qui nimirum non potest non sequi, alioquin frustraretur actus imperans.

411. Hac tamen doctrina non potest subsistere. Nam actus decernens immediatè gloriam, procederet ex visione meriti: sed visio meriti est virtualiter indistincta à deceto prædefiniente, seu ab actu imperante, ut supra probatum est: ergo procederet immediatè ex ipso actu imperante: ergo actus decernens gloriam esset essentialiter connexus cum actu imperante ipsum: atqui econtra actus imperans etiam esset essentialiter connexus cum illo deceto, tanquam actu imperato: ergo essent actus mutuo connexi & ab invicem inseparabiles: sed actus ita connexi non possunt virtualiter ab invicem distingui, quia non possunt distingui realiter in tertio: ergo decetum præmians non potest esse actus imperatus necessarius, ut ponebant adversarij.

412. Alij, ut dixi, ponunt Decretum gloriæ viso merito, esse formaliter liberum, quod sic concipiunt & ordinant. Deus, inquit, non solum videt per Scientiam Mediam, quod, si Petrus haberet auxilium A, esset positurus meritum, sed etiam videt per Scientiam Mediam: si Petrus poneret tale meritum, ego liberè decernerem illi gloriam viso illo merito. Hac duplici Scientia

Scientiâ Mediâ suppositâ, dicunt, Deum elicere decretum Prædestinationis quo dicat: *Ad obviandum Petro gloriam, decerno illi auxilium A.* Hoc decretum Prædestinationis erat impedibile non solum à Petro, sed etiam ab ipso Deo, si nempe etiam visio merito noluisse dare gloriam. Verum hæc omnia corrumpunt ex dictis.

413. DICO itaque 8. Repugnat hoc Decretum liberum prævisum per Scientiâ Mediâ, & subsequens ad decretum prædefiniens præmiû, atque ad visionem meriti. Probatur 1. Nullum decretum Dei potest esse objectum Scientiæ Mediæ, ut supra probatum est ex eo, quod omne decretum posterius Scientiâ Mediâ, debeat dirigi à Scientiâ Mediâ præcedente, à qua etiam dirigeretur decretum oppositum: nullum autem decretum potest impedire illam Scientiâ à qua dirigitur: decretum autem oppositum illi, quod esset objectum Scientiæ Mediæ, posset illam impedire; quæ omnia superius probata sunt: atqui decretum præmiij esset objectum Scientiæ Mediæ, ut isti Authores docent: ergo repugnat. Probatur 2. Hoc decretum procederet ex visione meriti, ut ponunt adversarij: sed visio meriti est virtualiter etiam ipsum decretum prædefiniens præmium: ergo Decretum executionis esset essentialiter connexum cum decreto prædefiniente præmium: atqui cognitio ex qua procedit decretum, est inimpedibilis per oppositum decretum, quia etiam decretum oppositum per eandem cognitionem dirigeretur: ergo decretum prædefiniens esset inimpedibile per decretum oppositum decreto executivo præmiij: cum tamen adversarij velint esse impedibile per decretum oppositum decreto executivo præmiij, quia, ut retulimus, supponunt, quod Deus etiam visio merito, posset negare præmium, quia liberè præmiat actum.

414. Probatur 3. Daretur inter decretum prædefiniens & decretum executivum mutua inseparabilitas & connexio: ergo non distinguuntur inter se virtualiter: ergo non potest vnum poni ante visum meritum, & alterum post visum meritum. Antecedens probatur. Nam decretum prædefiniens præmium esset connexum cum decreto executivo, non minus quam cum ipso consensu & merito Petri, utpote procedens ex Scientiâ Mediâ utriusque, & hoc concedunt adversarij. Rursus decretum executivum præmiij, esset etiam essentialiter connexum cum decreto prædefiniente, utpote procedens ex visione meriti, virtualiter indistinctâ à decreto prædefiniente: ergo &c.

415. Conclusiones hucusque positæ contra multiplicantes Decreta, & virtualiter distinguentes decretum intentionis à decreto executionis, sunt ad mentem S. Thomæ q. 19. a. 5. ubi disputat, an aliquid ut volitum possit Deo esse ratio volendi aliud, & in corpore sic concludit: *Sicut in Deo intelligere causam non est causa intelligendi effectus, sed ipse intelligit effectus in causa, ita velle finem non*

est ei causa volendi ea quæ sunt ad finem, sed tamen vult ea quæ sunt ad finem, ordinari ad finem. Vult ergo, NB. hoc esse propter hoc; sed non propter hoc vult hoc. Negat ergo S. D. subordinationem decretorum divinatorum, & vnius ad alterum præsuppositionem, quæ tamen asseritur ab adversarijs.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

416. Objicitur 1. Ex vltima conclusione sequitur, meritum & preces non esse causam moralem præmiij aut doni impetrati: quia non intercedit inter meritum & præmium vlla causalitas. Non quidem causalitas physica, tum quia sic esset causa physica; tum quia meritum sæpe tempore præcessit præmiij collationem: sed neque intercedit causalitas moralis. Nam causalitas moralis aliud non est, quam quod aliquid ut existens moveat causam physicam ad operandum, sicut mandatum Domini movet servum ad laborandum: atqui in nostra sententia meritum non movet ut visum, ut Deus conferat præmium: Vno verbo, non causat præmium mediante decreto divino, quo modo hætenus causalitas moralis semper explicata fuit, ergo meritum non est causa moralis præmiij; & sic denique nec Sacramenta erunt causa moralis gratiæ, nec merita Christi erunt causa nostræ Iustificacionis, quæ omnia sine errore dici non possunt: ergo fatendum est, quod decretum executionis procedat ex visione meriti: ergo est virtualiter distinctum ab intentione præmiij, nam hæc est causa prædefinitiva meriti: ergo est prior merito. Non potest autem non distingui virtualiter decretum quod est prius, à decreto quod est posterius merito.

417. Respondeo, negando, quod de ratione generica causæ moralis sit, causare effectum mediante cognitione & volitione causæ physica. Dicitur enim A. causare moraliter B. ideo, quia per ordinationem & intentionem causæ physicae connectitur A. taliter cum B. ut in æstimatione communi perinde sit, ac si illud physicè causaret, vel physicè moveret causam physicam ad producendum B. sive deinde illa connexio proveniat ex vna indivisibili intentione utriusque, sive ex volitione præsupponente cognitionem existentiae ipsius B.

418. Et licet in humanis plerumque contingat, ut causa moralis ut jam existens, moveat causam physicam ad operandum, posset tamen etiam aliter se res habere, salva denominatione causæ moralis. In exemplo. Si ego per divinam revelationem cognoscerem, quod si Petro darem gladium, esset crastino die pugnaturus & victurus hostem patriæ, possem hodie vno indivisibili actu sic statuere: *Do tibi gladium ut cras pugnes & vincas hostem; & propter dignitatem victoriæ, volo ut vesperi sis dominus mei fundi.* hoc casu etiam si nulla intercederet amplius cognitio aut

volitio, ad quam moverer à victoria viſa, vt vellem fundum eſſe Petri, adhuc Petrus fieret dominus fundi, & omnium iudicio rectè diceret, ſe fundum accepiſſe in præmium victoria.

419. Hoc modo Decretum divinum in ſe indiviſibile, ordinans tamen prædeſinitivè meritum ad præmium, propter intrinſecam ſuam proportionem & dignitatem, quam Deus cognoscit per Scientiam ſimplicis intelligentiæ, adjutus inſuper à Scientia Media de conſenſu ſub conditione futuro, atque ita volens complexum ex merito & præmio, vt ex ipſo volendi modo non eſſet voliturus præmium, niſi meritum eſſet ponendum, hoc inquam modo neſcit decretum divinum meritum cum præmio, preces cum dono, vt in æſtimatione morali perinde ſit, acſi præmium phyſicè cauſaretur à merito aut precibus, vel, acſi meritum vt exiſtens obiectivè moveret ad dandum præmium.

420. Obijciuntur 2. Varia Scripturæ Teſtimonia, quibus ſignificari videtur, quòd ex viſis meritis conferatur præmium. adducunt autem ex Matth. 25. verba illa: *Euge ſerve bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis &c.* & illa: *Venite benedicti Patris mei, poſſidete &c.* eſurivi enim & dediſti &c. & ex Jacobi 2. illa verba. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & heredes regni?*

421. R. In his textibus plus non contineri, quàm quòd merita ſint cauſa moralis præmij, ſed nullus dicit, quòd vt exiſtentia moveant Deum: Illud vtrò concedimus, hoc poſterius negamus. Deinde textus allati loquuntur de Chriſto homine, in quo facilè poſſunt illi actus, etiam realiter diſtincti, admitti. Denique priores duo textus probarent, quòd Deus primùm in tempore decerneret gloriam, ſi in omni rigore intelligendi eſſent: dicitur enim in parabola: *Poſt multum verò temporis venit dominus, & poſuit rationem cum eis.*

422. Apparentius afferri poſſent illi textus, quibus dicitur Deus exaudire noſtras preces, reſpiciete noſtra merita, audiviſſe clamorem &c. R. tamen, actus divines proponi nobis in S. Scriptura accomodatè ad modum quo ſolemus illos inſtar noſtrorum actuum concipere: & ideo etiam proponuntur, quaſi Deus primùm in tempore huiusmodi actus eliceret: *Nunc ſcio, quia times Deum. Descendam & videbo: exaudivi te etiam hac vice &c.* Sic etiam tribuit Scriptura Deo oculos, pedes & alia membra. Quia ergo actus divini ſimpliciſſimi æquivalent actibus noſtris realiter diſtinctis, ideo illos ratione ratiocinata diſtinguimus, quæ tamen diſtinguendi ratio ſubſiſtit ſine diſtinctione virtuali intrinſeca, vt patet in diſtinctione graduum Metaphyſicorum.

423. Dices: Ergo quando rogo Deum, vt mihi exhibeat aliquod beneficium, reipſa perinde eſt, acſi dicerem: *Domine, peto vt ab æterno ordinaſſis has meas preces ad talem rem mihi exhibendam.* R. In adverſariorum opinione ita re-

ſolvende erunt preces. *Domine peto vt ab æterno videris has meas preces, iſſique viſis decreveris mihi hanc rem.* Quid in hac, quaſo, mollius ac in priore? Dicendum, quòd Peticio noſtra aliud non ſit, quàm maniſeſtatio deſiderij alicujus rei, & agnitione, quòd non poſſimus illam obtinere niſi Deo tribuente: poſſet etiam intervenire reflexum deſiderium quo optemus, vt Deus ab æterno ordinaſſet noſtrum directum deſiderium ad rem deſideratam, quocunque modo fiat hæc ordinatio, quod noſtra non intereſt.

Obijci poſſet 3. Hæc cauſalis eſt vera: Ideo Deus cognoscit futura, quia decernit futura: & non econtra: ideo decernit futura, quia cognoscit futura: ergo inter volitionem liberam & viſionem futurorum intercedit diſtinctio virtualis.

424. Confirmatur. Ex SS. PP. ſuprà probavimus, Deum ideo cognoscere futuros noſtros actus liberos, quia ſunt futuri, & non econtra ideo eſſe futuros, quia Deus futuros cognoscit: atqui ſi nulla eſt diſtinctio inter viſionem & decretum liberum, non minùs erit verum dicere: ideo ſunt futuri, quia Deus futuros cognoscit; quàm verum ſit dicere: ideo ſunt futuri, quia Deus prædeſinavit vt eſſent futuri; quæ eſt veriſſima propositio: ergo admittenda eſt aliqua virtualis diſtinctio inter decretum & viſionem, & illi tribuenda prioritas.

425. Hoc argumentum non magis concludit, quàm ſi quis probaret, Intellectionem eſſentialem Dei & Volitionem eſſentialem virtualiter inter ſe diſtingui. Nam etiam hæc eſt vera: Ideo Deus ſe amat, quia ſe comprehendit, & non econtra, ideo ſe comprehendit, quia ſe amat. Vtitur quidem hoc argumento P. Aldrete ad probandam diſtinctionem virtualement inter illa primaria attributa, ſed nobis ſervit instantia contra illos, qui rectiùs negant, & hoc ſæculo prævalent. R. Illas cauſales uſurpari ſecundum diſtinctionem formalem rationis ratiocinatæ, ſicut ſecundum eandem veræ ſunt iſtæ: Deus per Miſericordiam parcit, & non per Juſtitiam, econtra per Juſtitiam punit, & non per Miſericordiam.

426. Ad Confirmationem R. vt etiam ſuperiùs notatum eſt, per illas cauſales indicare nos velle, quòd tam viſio futurorum, quàm Decretum prædeſiniens impediri poſſent per actum oppoſitum, quia pendent à Scientia Media impedibili ab illa voluntate, cujus actus prædeſinitur.

427. Obijci poſſet 4. S. Auguſtinus libro 1. ad Simplicianum q. 2. ubi exponens illud ad Romanos 9. *Vt ſecundum propositum electio Dei maneret:* ſic concludit. *Non tamen electio præcedit juſtificationem, ſed electionem juſtificationis: nemo enim eligitur, niſi jam diſtans ab eo qui rejicitur.* Reſponder ſufficienter P. Mart. Eſparza, illud Jam; non eſſe intelligendum præſuppoſitivè, in genere quaſi cauſæ efficientis, ſed formaliter in genere cauſæ formalis, quatenus ipſa electio eſt diſcretiva

discretiva electi a reiecto. Eodem modo potest explicari illud ad Romanos 8. *Quos præscivit, & prædestinavit.* Cæterum, utrumque locum explicabo in Prædestinatione, quia est celeberrimus qui affertur pro Prædestinatione Mercenaria, ex prævisis meritis; unde, quia plerique ex adversariis defendunt Prædestinationem gratuitam, illis non minus quam nobis explicandus est.

§. VI.

Ordo Signorum breviter absolvitur.

438. EX hæcenus disputatis facile est ordinem signorum virtualiter distinctorum construere, in quo cæteroque vix duo auctores conveniant, quod provenit ex supervacanea multiplicatione decretorum.

In primo itaque signo ponitur Scientia Simplicis Intelligentiæ, quæ Deus intelligit, quid sibi possibile sit, & quæ sint rationes in se naturis rerum, quibus Deus allici potest ad aliquid extra se producendum vel non producendum. Cognoscit item, esse possible plura individua actuum liberorum in agentibus creatis; insuper cognoscit determinationem ad individuum ad se pertinere. Cognoscit insuper, in se non posse existere scientiam eventuum liberorum conditionatorum quoad speciem, nisi prius à se fiat conditionata determinatio disjunctiva ad individuum. Cognoscit denique, se esse necessitatum ad faciendum aliquam huiusmodi determinationem, ut nempe ponat fundamentum Scientiæ Mediæ, sine qua non posset habere debitam providentiam.

439. In secundo Signo, ponitur Decretum conditionatum disjunctivum, determinans individua actuum liberorum.

In tertio signo, ponitur Scientia Mediæ de consensu Petri, v. g. cum auxilio A. In quarto signo, ponitur decretum quo Deus intendit Petri gloriam, per talem consensum & reliqua mediæ, quæ omnia ordinat à primo usque ad ultimum, nullâ amplius intercurrente aut interpolante Scientiâ Visionis, dirigente aliquod posterius decretum. Quod si alicui non arridet illud decretum disjunctivum conditionatum, potest auferre secundum signum, & absolvere omnia tribus signis.

§. VII.

Argumentum universale, quo probatur, vnicum decretum absolutum post Scientiam Mediæ admittendum esse.

440. Argumenta specialia hæcenus relata, possunt ad unum reduci hoc modo.

Si possent admitti plura decreta absoluta, tunc unum illorum ponendum esset in signo prioris, virtualiter distincto, & alterum in signo posterioris: sed hoc est impossibile: ergo &c. Majorem admittunt omnes. Minor probatur. Si vnum poneretur in signo prioris virtualiter distin-

cto à posteriore, tunc alterutrum deberet esse separabile ab altero, nam sine hac separabilitate non datur in decretis liberis virtualis distinctio, quia non datur realis distinctio in tertio. Atqui neutrum esset ab altero separabile, & hoc ex proprio modo tendendi in suum objectum: ergo est impossibile vnum poni in signo prioris, & alterum in posteriore. Minor probatur, primò quoad illud decretum, quod poneretur in signo prioris. Decretum primum esset decretum Intentionis ultimi finis, ordinando ad illum omnia mediæ, eo ordine quo Deus per illa finem consequi intendit: ergo hoc decretum est volitivum omnium mediorum, quæ postea in executione conducent. Sed si datur aliquod decretum posterius, illud etiam est vnum ex medijs, ergo primum decretum est volitivum posterioris decreti: sed decretum efficax est essentialiter connexum cum omni eo cuius est volitio: ergo primum decretum erit connexum cum posteriore.

441. Probatur jam etiam quoad secundum membrum, nempe decretum posterius fore essentialiter connexum cum prioris. Omnis volitio Dei ita vult objectum, ut simul etiam velit seipsam: sicut omnis cognitio cognoscit seipsam: ergo vult seipsam secundum eum statum & conditionem in quo actu ponitur, dum ponitur. Nam Deus debet omnia velle perfectissimo modo: est autem perfectissimus modus, ita velle aliquid, ut sit expressè & reflexè volitum secundum eum statum in quo ponitur, & omnis alius modus volendi est imperfectus. Atqui posterior volitio ponitur in eo statu, quo ordinatur tanquam medium ad ultimum finem: ergo vult seipsam ut medium ordinatum ad talem finem: atqui sic habet essentialem connexionem cum decreto Intentionis primo, supra quod se reflexit: ergo est mutua connexio & inseparabilitas: ergo excluditur virtualis distinctio.

CONTROVERSIA III.

An, & quo sensu DEVS necessitetur ad faciendum Optimum.

442. DE hac Controversia si quis velit sub terminis generalibus pronuntiare, multis incommodis exponetur, quocunque se verterit. Si enim omnimodam indifferentiam, & liberrimam volendi nolendive quidvis, & in quibuscunque circumstantijs, asseruerit, vexabitur auctoritate gravissimâ & ineluctabili Sanctorum Patrum. Si neget, videbitur Deo aliquam creaturarum indigentiam attribuere, & plenum in eas dominium auferre. Hinc orta est ea quam videmus Doctorum in hoc puncto discordia. Quod si res ipsa distinctius & membratim examinetur, vix poterit esse dissensio.

443. Prima Sententia est Raymundi Lulli apud Vasquez 3. p. disp. 1. n. 10. DEVM fuisse quidem liberum simpliciter ad aliquid vel nihil creandum,

andum, fuisse tamen physicè seu metaphysicè (in præsentia pro eodem sumuntur) necessitatum, ex suppositione quòd veller aliquid creare, ad faciendum optimum ex omnibus possibilibus, nempe ad vñionem hypostaticam producendam. Hæc sententia est singularis, & à multis errori proxima censetur. Potuisset enim Deus nullam creaturam ad finem supernaturalem elevare, & totum vniversum in statu puræ naturæ relinquare, vt suo loco dicitur.

434. Secunda Sententia esse posset, saltem ex suppositione elevationis Naturæ humanæ ad finem supernaturalem, fuisse necessariam Incarnationem. Hanc sententiam non quidem absolute vult asserere P. Esparza, in eam tamen se vehementer propendere fatetur in libello de Incarnatione q. 17. §. ult. Verùm inspectis insuper illis quæ tum in eodem libello, tum in prima parte docet, meo quidem iudicio debet illam absolute tenere. Nam in libello de Incarnatione quæst. 6. tota docet, tantam esse connexionem naturalem inter Gratiā sanctificantem & Vñionem hypostaticam, vt contra naturam Gratiæ esset eam existere, & non habere pro causā saltem meritoria Personam divinam Incarnatam, & hoc quidem ait q. 17. *prope finem*, fore Miraculum, quale in præsentia Providentiæ ordine nullum vnquam fuit, nullum erit, nec vlla ratio persuadet, posse pro aliqua rerum opportunitate esse conueniens: ait insuper, hoc miraculum fore impeditivum maioris boni connaturalis ipsi Gratiæ (nempe existentiæ Christi) & quidem omnino incompenfabilis.

435. Deinde verò in prima parte q. 28. a. 9. *prope medium* docet, Deum esse metaphysicè necessitatum, ne cuiquam rei existenti neget bonum ipsi connaturaliter debitum, nisi factā compensatione per aliquod aliud bonum saltem æquale. Ex his subsumo. Atqui si stante elevatione hominis ad gratiam, non daretur Christus, denegaretur gratiæ bonum connaturaliter debitum, nullo alio bono compenfabile, vt hic author docet. ergo sub hac hypothefi Deus est metaphysicè necessitatus ad mittendum Christum. Ab hac doctrina recedemus acturi de Incarnatione, vbi dicemus, Christum non fuisse venturum Adamo non peccante; quam sententiam cum P. Esparza problematice doceat, fateri cogitur, vnum ex relatis ipsius principiis probabiliter negari: nos ergo negabimus connexionem illam gratiæ cum causā meritoria.

436. Tertia sententia est P. Granadi de *Volunt. Dei tr. 2. disp. 3.* qui imprimis advertit, discrimen inter entia inæqualis perfectionis. Nam quædam sunt, inter quæ possibile semper est perfectius & perfectius in infinitum, ita vt optimum non sit possibile, v. g. inter species vnius generis, & inter individua vnius speciei, quorum plura simul sumpta habent plus perfectionis quàm vnum solum: sed quia non potest dari numerus supremus, ideo non potest in hoc ordine dari o-

ptimum: & in his evidens est, Deum non necessitari ad optimum, cum sit impossibile, prout etiam observat S. Thomas q. 47. a. 3. ad 2. Alia autem, inquit Granadus, sunt, in quibus non abitur in infinitum, sed certus quidam terminus reperitur; cuiusmodi sunt ea, quæ spectant ad extrema contradictoriè opposita, v. g. Incarnatio, Non-Incarnatio, Prædestinatio, Nonprædestinatio, Existencia mundi, Nonexistencia mundi. De his ergo docet Granadus, Deum non solum semper facere & fecisse optimum, sed ad hoc volendum necessitari à sua nativa bonitate, ingenio, & propensione, vt moraliter non possit id nolle, quamvis habeat potentiam physicam ad nolendum. Eandem sententiam docet P. Ruiz de *Volunt. Dei disp. 9. s. 3. n. 7. & seqq.* Porro hanc Moralem necessitatem ait Granadus consistere in hoc, quòd licet Deus physicè posset aliter facere, nunquam tamen aliter facturus sit, ob summam propensionem.

§. I.

Nulla factā suppositione datur in Deo summa Indifferentia in Actu primo.

437. DICO 1. Nulla datur Absoluta Moralis Necessitas in Deo faciendi Optimum, v. g. creandi mundum. Ita communis cæterorum. Dixi: *absoluta*. Hoc est: nulla factā hypothefi, de qua exceptione in seqq. dicitur.

Probatur Conclusio 1. Auctoritate S. Augustini, qui octuaginta trium quæstionum (quæ habentur in Tomo 4.) quæstionem vigesimam secundam sic orditur. *Vbi nulla indigentia, nulla necessitas: ubi nullus defectus, nulla indigentia: nullus autem defectus in Deo; nulla ergo necessitas*, quibus verbis complectitur S. Augustinus omnia argumenta, quibus sententia contraria potest efficaciter impugnari. Itaque

438. Probatur Conclusio 2. Ratione. Si Deus moraliter necessitaretur ad producendam aliquam creaturam ex intentione maioris gloriæ inde resultantis (vt volunt aduersarij) Deus indigeret creaturis ad satiationem suum naturalem & innatum appetitum gloriæ, nec posset creaturam contemnere, nisi vim sibi inferendo, & contra suam inclinationem pugnando, eamque vincendo; sed hæc non solum ex terminis Deo indigna apparent, sed etiam imperceptibilia in natura suprema, non habente aliam superiorem, cui velit in tali victoria placere, eò quòd superiori naturæ placeat aliquid fieri contra inclinationem inferioris: ergo si Deus potest creaturas velle & nolle, dicendum est, quòd non magis ad volendum quàm ad nolendum inclinatur. Et hoc significat Scriptura Sap. 11. *Quoniam tanquam momentum statera, sic est ante te orbis terrarum* (hoc est, sicut statera in neutram partem magis inclinatur, ita nec Deus ab orbe terrarum) *& tanquam gutta roris antelucani quæ descendit in terram: hoc est, nullo pondere eam impellit, sed evanescit.* Et

Et sane sine hoc æquilibrio non apparet, quomodo cum veritate diceretur Deus Bonum sibi sufficiens, æquivalens omnibus, se solo infinite felix, in se tanquam in centro quiescens.

439. Ad hanc rationem reducuntur, meo quidem iudicio, omnes alie, quæ multiplicatis verbis solent ad probandam conclusionem adduci. Optima denique probatio erit, Solutio objectionum; sine ratione enim convincente, non est Deo necessitas imponenda. Et quidem argumenta P. Granadi nimium probant, nempe Metaphysicam necessitatem, ut observavit Lugo, Derkennius, & alij, quapropter non est operæ pretium ea referre.

440. Præcipua objectio est ex autoritate sanctorum Patrum, & omnium difficillime loquitur S. Anselmus in libro: *Cur Deus homo*. Caterum quia asserit Metaphysicam necessitatem, etiam adversariis explicandus est. Ait enim, tam fuisse Deum necessitatum ad Incarnationem, quam ad non mentiendum. Dupliciter autem exponi potest. Primò, quòd loquatur ex suppositione promissionis factæ Adamo in paradiso; quò videtur spectare exemplum de necessitate non mentiendi. Secundò, ex suppositione quòd voluerit exigere condignam satisfactionem, hæc enim non nisi à Persona divina exhiberi potuit. Sane nisi hæc explanationes reciperet S. Anselmus, esset sibi met contrarius. Nam in quintum caput Epistolæ ad Romanos, in illa verba: *Comendat autem*: faceret fuisse Deo possibiles alios modos nos liberandi.

441. Aliorum Patrum Testimonia, non probant absolutam necessitatem, sed ad summum necessitatem ex suppositione, ut explicabitur §. sequente. Caterum variæ explanationes adhiberi possunt, non quòd omnes conveniant singulis, sed hæc illi, alia alteri. Primò aliqui intelligi possunt, quòd Deus semper operetur optimo modo, sine defectu, inordinatione, aut imperfectione morali: sine malitia aut imprudentia, & hoc contra Manichæos. Secundò, quòd Deus semper faciat optimum, hoc est convenientissimum fini sibi liberè præfixo, quod est Deo metaphysicè necessarium, quia voluntas Dei efficax est. Tertiò, quòd Deus semper faciat suum beneplacitum. quod autem Deus vult, rectè dicitur optimum, per denominationem extrinsecam à beneplacito Dei, esto quoad prædicata intrinseca sit minus bonum suo opposito. Sic si Deus præciperet Matrimonium, esset melius cælibatu, sed non nisi per denominationem extrinsecam, & à forma extrinseca, videlicet præcepto divino. Ratio est, quia Deus est bonum vniuersale, cui omnia bona particularia debent subordinari & conformari, & quò magis ejus beneplacito conformantur, eò sunt meliora extrinsecè. Quarto intelligi possunt PP. quòd Deus in hoc vniuerso constituendo, procuraverit optimum non simpliciter, sed respectivè, scilicet secundum congruentiam & proportionem pulchritudinis &

decoris partium in ordine ad totum, quod resultat ex productione vniuersali ordinis naturalis & supernaturalis defacto existentis, ad cuius pulchritudinem non ita faceret abundantia perfectiorum creaturarum. Quintò denique quòd Deus faciat optimum observando leges seu exigentias inditas rebus. Quà verò necessitate Deus ad hæc adstringatur, jam declarabitur.

§. II.

An Deo insit aliqua necessitas sic vel sic operandi ad extrà, ex suppositione.

442. Prima Sententia negat, & faceret, quòd Deus potuisset, absque vilo Sapientia & Bonitatis præiudicio, totum Cæli concavum replere scarabeis, aut araneis, per totam æternitatem: Angelos item privare semper omnibus speciebus intelligibilibus, omnique concursu ad vllam cognitionem: Homines constituere supra capita, pedibus sursum elevatis, extra cæli ambitum, dentes inferere cavitatibus oculorum, & oculos gingivæ seu mandibulæ, & huiusmodi plura, atque hæc vniuersaliter in omnibus & semper. Ita ferè sententiam hanc proponit P. Esparza, vt vel ex ipsa propositione appareat monstruosa.

443. Secunda sententia docet, inesse Deo necessitatem ex suppositione, quòd velit creare mundum, vt creet cum ea partium inter se coordinatione & proportionem quam exigunt. Item, inesse Deo necessitatem observandi deinceps Leges insitas rerum naturis, quas philosophi exigentias seu appetitus innatos vocant. Hanc autem necessitatem dicunt esse Moralem, fundatam in duplici necessitate Metaphysica, seu potius ab his indistinctam. Prima est, vt Deus non nisi rarò dispense in huiusmodi legibus, illis contraveniendo. Secunda est, ne vniquam dispense, nisi per aliud vel æquè bonum, vel etiam melius compense, vt sic semper omnis defectus seu deformitas in vniuerso caveatur.

Hanc Sententiam præ cæteris accuratè & nervosè tractavit P. Esparza q. 28. totà, secutus in hoc, vt in pluribus Magistrum suum P. Antonium Perez disp. 6. de Volunt. Dei c. 5. à n. 45. & seqq. qui denique ait, conclusionem non indigere probatione: quis enim dicat, non habere Deum necessitatem ne decernat producere solas muscas?

444. In hac sententia imprimis modus loquendi seu vsurpandi vocabulum *necessitatis Moralis* mihi non admodum placet, quia deceptorius est, & à communi modo loquendi recedit. Hactenus apud Theologos necessitas Moralis vsurpabatur hoc sensu, quòd sit vehementissima inclinatio, cui quidem physicè possit contraveniri, defacto tamen nunquam contravenietur. Falsum autem est, dari in Deo huiusmodi inclinationem, nunquam dispensandi in legibus naturæ, vt faceretur isti authores: falsum itidem est, nunquam

quam Deum dispensare, ut etiam fatentur, ergo qui absolute poneret in Thesi: *Datur in Deo necessitas moralis observandi leges naturæ*: deciperet lectores. Omisso ergo singulari hoc loquendi modo, de re ipsa videamus.

445. DICO 1. Duplex Metaphysica necessitas assignata ab his authoribus, non est distinguenda, sed ad unam reducenda, nempe ad necessitatem Metaphysicam nunquam dispensandi sine compensatione; ac proinde necessitas Metaphysica raro dispensandi, ad rem non pertinet. Probo. Vel potest Deus frequentem dispensationem compensare meliore vel aequali bono seu ornamento universi, vel non potest: si non potest: ergo sufficit ponere necessitatem Metaphysicam non dispensandi sine compensatione, jam enim in hac includitur necessitas Metaphysica non dispensandi frequenter. si potest compensare frequentem dispensationem; ergo non datur Metaphysica impossibilitas frequenter dispensandi; nam quod impossibile est negari exigentibus rerum, compensari non potest, quia compensatio substituitur illi quod negatur cum deberetur.

446. Ratio à priori est: quia tunc solum intelligitur facta sufficiens compensatio boni debiti, quando per compensationem non diminuitur pulchritudo & estimabilitas universi, & æquè parum offenderet illum, qui totum artificium intueretur, atque non offenderetur, si nulla dispensatio facta fuisset. atqui si hoc observaretur, universum non recusaret frequentem dispensationem: ergo ideo solum potest esse impossibilis frequens dispensatio, quia est impossibilis ejus quæ frequentis compensatio.

447. Conclusionem hanc ideo posui, quia non est adeo certum, non posse etiam frequentem dispensationem compensari, præsertim cum vix possibilis sit regula cognoscendi, quanta debeat esse frequentia dispensationum, quam hi Authores volunt repugnare.

448. DICO 2. Probabilius est, inesse Deo Metaphysicam necessitatem nunquam dispensandi in natura, nisi ordinando illam dispensationem ad aliquid saltem æquivalens, respectu totius universi, adeoque compensandi illud malum, quod per dispensationem infertur naturæ, & quoad hoc sentio cum secunda sententia.

449. Et ut in exemplo res facilius apprehendatur: Si Deus nollet concurrere cum igne ad calefaciendum, deberet hoc ordinare ad aliquid æquè bonum, vel melius, quàm esset universo concursus igni juxta suam exigentiam exhibitus, & quidem (quod notandum est) ad aliquid impossibile cum concursu; non enim ad compensationem quam requirimus, satis est poni in universo aliquid æquivalens illi, quod alibi negatur aut tollitur: sic non fieret compensatio, si igni A. negaret concursum, & alibi produceret ignem B. cumque illo concurreret; vel si destrueret Angelum A. & produceret alium perfectio-

rem illo: hæc inquam non esset illa compensatio, quam requirimus: debet enim illud bonum quod supponitur bono denegato, aliquo modo includere vel connotare aut supponere hanc ipsam denegationem, ita ut hæc denegatio, quæ alioquin esset quædam in universo deformitas, adjuncto alio evadat ejus ornamentum & decus. sic Deus, quando noluit concurrere cum igne Babylonico ad comburendos pueros innocentes, & quando noluit concurrere cum leonibus ad devorandum Danielelem, ordinavit hæc ad ostendendam in istis circumstantiis curam suam innocentium, eorumque defensionem ac protectionem, contra quamcunque potentiam humanam & machinationes æmulatorum, item ad vlciscendam impiorum iniquitatem &c.

450. Ejusdem compensationis exempla habentur in cæteris nobilioribus Fidei nostræ Miraculis; Humanitati Christi compensatur propria subsistentia per Divinam: Accidentibus Eucharisticis compensatur sustentatio substantiæ panis per eorumdem creationem, & Corporis Christi continentiam: retardatio motus solaris, compensata est consummatione victoriæ, cedentis in singularem gloriam Dei, & promotionem fiduciam in Deum. Nunc conclusio sic declarata

451. Probat. 1. Autoritate S. Thomæ in 4. dist. 46. q. 1. a. 2. *quæstionculla* 1. qui impugnatur quorundam opinionem, volentium rebus creatis nullas inesse Leges, vi quarum illis certi effectus debeantur, & quas Justitia providentialis Dei debeat attendere: sed ex libera Dei voluntate provenire, quod v. g. ignis potius calefaciat, quàm frigatefaciat, & sic *to esse justum, & esse ad placitum*, in Deo idem esse. Huic opinioni objicit S. D. inter alia glossam in caput undecimum Epistolæ ad Romanos, supra illud: *contra naturam misertus es. Deus*, inquit D. Thomas cum glossa, *creator & conditor omnium rerum, nihil contra naturam facit, sicut nec contra seipsum, &c.* ergo nihil potest facere contra ordinem Justitiæ in rebus constitutum. Deinde in C. dicit, quod in Deo Justitia superaddat voluntati ordinem divinis effectibus convenientem, secundum quod unum alteri proportionaliter adequatur. *Unde patet*, inquit paulo post, quod non ex hoc tantum aliquid dicitur esse justum, quia est à Deo volitum, sed quia est debitum alicui rei create, secundum ordinem creaturæ ad creaturam. Deinde in responsione ad secundum, consentaneè nostris conclusionibus, distinguit inter necessitatem absolutam, & necessitatem ex suppositione. *Luto*, inquit, non est magis debitum, quod ex eo formentur vasa nobilia potius quàm ignobilia: sed cum ex luto formatum est vas nobile, nobilitati illius vasis est debitum, ut ad usus convenientes deputetur. Similiter quod Deus talem creaturam producat qualem voluerit (ecce! libertatem oppositam necessitati absolute) indifferens est ad rationem Justitiæ; sed quod aliqua natura producta ei attribuitur, quod illi naturæ competit, hoc ad ejus Justitiam pertinet, & contrarium ejus Justitiæ repugnaret. Ratio est mani-

est manifesta quia ex ipsa nominis impositione constat, quod illud opus non dicatur *Iustum* esse, seu pertinens ad *Iustitiam*, cuius oppositum si fieret, non esset contra *Iustitiam*: alioquin omnis donatio dici posset actus *Iustitiae*, quod absolum est, ergo ut opus dicatur *iustum*, debet oppositum esse repugnans *Iustitiae*, & arguere defectum *Iustitiae*. Jam vero quando seu formaliter seu æquivalenter præstatur quod debetur, satisficit *Iustitiae*: ergo ad alterutrum Deus tenetur, non quidem ex obligatione morali, quæ in Deo dari non potest, ut in Tractatu de Incarnatione probatur: ergo ex necessitate Metaphysica.

452. Pergit deinde S. Thomas. Similiter Deus indifferens est, quantum ad *Iustitiam* ejus, ut det gratiam vel non det, cum donum gratiæ non sit naturæ debitum, sed postquam gratiam contulit, quæ est meriti principium, ad iudicium ejus pertinet, ut pro meritis præmiâ reddat; & sic ex suppositione voluntatis *Iustitia* causatur.

453. Probatum Conclusio 2. Authoritate Patrum sanè gravissimâ, & indeclinabili, si duo observentur. Primum est, hoc ipso quod Patres asseruerint, defectu Deum omnia fecisse modo convenientissimo, perinde planè esse, ac si dixissent, ita facere debuisset. Ratio est, quia ex nullo alio fundamento hoc tam constanter contra Gentiles & Manichæos potuerunt asserere, quam quia id spectat ad Sapientiam & Bonitatem divinam: ex hac enim intulerunt, omnia semper optima facta esse; quæ illatio non fuisset legitima, si aliter fieri potuisset.

454. Secundò advertendum est, quando Patres dicunt, Deum ita semper optimum fecisse, ut melius fieri non potuisset, non esse intelligendos in hoc sensu, quasi non potuisset fieri vlla Extensio Bonorum Majorum, vltra ea quæ defectu producta sunt. Fatemur enim Deum posse dispensare in legibus naturarum, compensando per aliquid melius: sensus igitur est, factum semper esse optimum, & non posse esse melius, propter id Optimum & Melius opponitur defectui & deformitati, adeoque quatenus omnem deformitatem seu disproportionem excludit, quemadmodum ex Philosopho virtus dicitur esse dispositio ad optimum, hoc est, ad actum non disconvenientem ex vlla parte à recta ratione etiam si non sit optimus, ut melior dari non possit. His observatis audiamus jam ipsos Patres.

455. S. Augustinus libro 3. de lib. arb. c. 5. Quidam tibi verâ ratione melius occurrit, hoc scias fuisse Deum, tanquam bonorum omnium conditorem. Libro de Quantitate animæ c. 33. Dei *Iustitia* factum est, ut non modo sint omnia, sed etiam sic sint, ut omnino melius esse non possint. & c. 36. ait, ita Deum omnia naturæ gradibus ordinasse, ut contemplatorem Vniversitatis nulla offenderet ex vlla parte deformitas, omnisque animæ pœna vel præmiû conferret semper aliquid proportioni justæ pulchritudinis dispositionis rerum omnium. Lib. 4. de Genesi ad lit. c. 16. Bona facere si non posset, nulla esset

potentia; si autem posset nec faceret, magna esset invidentia. Quia ergo est Omnipotens & Bonus, omnia valde bona fecit. Lib. 1. contra adversarium legis & Prophetarum c. 14. Aut verò usque adeo despicendum est, ut homo videat melius aliquid fieri debuisset, & hoc Deum vidisse non putet, aut putet vidisse, & credat facere noluisse, aut voluisse quidem, sed minime potuisse? avertat hoc Deus à cordibus piorum!

456. S. Chrysostomus hom. 30. in caput. 12. 1. ad Corinth. Certè enim, quod optimum rectissimumque factum fuit, hoc illum voluisse consentaneum esse debet.

S. Athanasius Orat. 3. contra Arianos. Quod enim facit, id ipsum & utile hominibus, & aliter fieri non decuit. Porro quod utile & decorum est, id sua curâ & providentiâ instituit.

S. Basilii hom. 9. Vnum hoc habere in mentibus nostris præsumptum oportet, quod cum simus boni Dei opificium, & ab illo constemus, omnia circa nos tam modica quàm magna dispensante, nihil nobis accidat illo non volente & quod nihil eorum, quæ nobis accidunt, malum sit, aut tale, ut melius illo aliquid excogitare queamus.

457. Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum. Cum Deus sit bonus, si cessarit inquam benefacere, Deus quoque esse cessabit.

S. Dionysius de divinis Nominibus c. 8. *Iustitia* Deus laudatur, quod sua cuique pro dignitate tribuat, quod modum, pulchritudinem, ordinem, ordinatum, omnesque distinctiones & ordines, termino qui verè acquirimus est, unicuique definat, & omnibus suæ cuique actionis auctor sit. Divina enim *Iustitia* omnia disponit & determinat, omniaque non confusa inter se, nec permixta custodiens, quod cuique accommodatum est, tribuit pro cuiusque dignitate.

458. S. Damascenus lib. 2. de Fide c. 29. Si Dei voluntas Providentiâ est, omnino necesse est, omnia quæ providentiâ sunt, secundum rectam rationem optima & Deo decentissima fieri, ut non sit ea melius fieri.

459. Respondent adversarii dupliciter. Primò aliqui dicunt, Patres plus non velle, quàm quod Deus necessitetur ad faciendum semper suum placitum; id autem quod Deo placet, est optimum, non quidem intrinsecè, sed extrinsecè. Respondent alij, Deum semper operari optimum (ex mente Patrum) respectu finis sibi præfixi, scilicet gloriæ suæ hoc & non alio modo quarendæ.

Sed contra est, quia licet alia quædam SS. Patrum dicta (quæ proinde non retuli) possint & debeant ita intelligi, quando, ut jam supra monui, loquuntur de necessitate absoluta, & nullâ facta suppositione, attramen in Testimonijs allatis, non potuit hæc fuisse mens illorum Patrum. Intentio scopusque eorum erat, asserere, tueri, & docere adversus Gentiles & hæreticos Providentiam Dei circa res omnes creatas, & quod Deus non sit auctor malorum quâ talium. Jam, si tantum asserere voluissent, actus Dei, hoc ipso quod divini, semper esse optimos, Deum semper obti-

K

per obti-

per obtinere id quod vult, & eo modo quo vult, non tam ejus providentiam, Sapientiam, & in bene operando constantiam ac Bonitatem, quam ejus Potentiam & Liberum arbitrium asseruissent, & nihil contra adversarios docuissent, nec eorum errori doctrinaliter occurrissent, utpote qui non fuerunt solliciti de Bonitate actuum divinorum in se, nec quod Deus semper obtineat quod vult, hac enim possent stare cum neglectu inferiorum, eò quod Deus illa non curaret, & hoc illi volebant, nempe imperfectam & defectuosam esse providentiam divinam circa res creatas, utpote non caventem, ne multa contra debitum rerum ordinem fierent.

460. Ex opposito Patres asseruerunt & defenderunt, nihil ab adversariis adduci posse inordinatè factum, ita ut præjudicium afferat vniuerso, & non potius illi sit optimum: & quamvis non semper nobis hoc in se appareat, semper tamen id esse præsumendum præsumptione fundatà in infinita Sapientia & bonitate Dei, cui repugnaret hujusmodi Vniuersi turbatio & deformitas.

461. Probo nunc Conclusionem 3. Ex illo communi principio, quod Deus ut Auctor naturæ non possit violare leges naturæ. Hoc sanè non potest alium sensum habere quam hunc: Deus hoc ipso quod sit auctor naturæ, necessitatem habet servandi naturas rerum indemnes: vel: Deus hoc ipso quod sit auctor naturæ, necessitatur ad satisfaciendum legibus naturæ, nisi malit bonum debitum bono indebito compensare. Vel: Deus hoc ipso quod sit auctor naturæ, ita adstringitur legibus naturæ, ut si non posset bonum debitum compensare bono indebito, necessitaretur ad observandas leges naturæ. Nisi enim hoc sensu reduplicetur Author naturæ, evadet sensus ridiculus, qualis est iste: *Deus ut auctor Naturæ, hoc est ut observans leges naturæ, non potest eas violare.*

462. Probatur denique Conclusio à priori, ratione quam sancti Patres passim insinuarunt. De essentia creaturarum est, ut sint aptæ manifestare perfectionem Dei sibi communicatam, vel in sui productione exercitam: ergo pariter combinationes quarumcunque creaturarum debent etiam ordinari ad manifestandam perfectionem divinam, non solum disparatè, & seorsim singulæ, sed ut combinatæ & simul sumptæ; nam hæc combinatio etiam quæ talis, est effectus non temerè productus: unde sicut conjunctio Metaphysica prædicatorum, debet esse manifestativa specialiter divinæ perfectionis, nec satis est, singula prædicata seorsim esse apta manifestare perfectionem Dei, ad hoc ut inter se possint identificari, alioquin omnis chymæra evaderet possibilis: ita non nisi illa physica conjunctio & combinatio creaturarum debet esse possibilis, quæ etiam quæ talis specialiter sit apta manifestare perfectionem Dei, v. g. ejus Sapientiam practicam quæ Deus constituitur exactissimus artifex & architectus:

Subsumo, atqui si Deus posset ordinem rerum quocunque inepto modo (exempla supra dedimus) disponere, hujusmodi dispositio non solum nullam divinam perfectionem manifestaret, sed potius vnicè impelleret intuentes hujusmodi confusionem rerum ad judicandum quod hujus confusionis auctor vel ignoraverit, quo ordine res quævis esset ponenda, vel voluerit ineptire & augari. ergo impossibilis est hujusmodi arbitraria rerum creaturarum dispositio & confusio.

463. Scio responsum solennem esse, hujusmodi confusionem posse servire & intendi à Deo ad demonstrandum suum absolutum & perfectissimum Dominium, vel Omnipotentiam. Ego tamen huic responsioni non possum acquiescere: ad quam proinde enervandam

464. Observandum est, quod major perfectio Dominij non sit desumenda ex eo, quod quis possit circa rem suam plures actiones exercere, quam possit alius ex defectu potentie physice: sic qui procul distat à suo fundo, non potest exercere illos actus, quos potest alius suo fundo præfens, & tamen alter non est minus dominus: idem dic de eo qui non potest bibere suum vinum, aut videre suas imagines, quarum est Dominus. Eodem modo si quis esset impeccabilis, sicut fuit Christus, non posset exercere circa suas pecunias operationes illicitas v. g. prodigalitates quas potest alius, & tamen ex hac impotentia non inferatur defectus aliquis dominij: Ratio est, quia dominium vnicè diminuitur ex hoc, quod alius habeat jus in tali re, & vigore hujus juris possit alteri reddere usum aliquam illicitum aut etiam invalidum. Hoc observato evanescit data responsio. Si enim Deus ideo solum non potest ineptè disponere res creatas, ut habeant intrinsecam deformitatem, quia hoc dedecet ipsius Bonitatem & Sapientiam, jam non minuitur perfectio Dominij, quia hæc impossibilitas non inducitur ab alieno jure Deum obligante, sed ab ipsa perfectione Dei: ergo ad perfectionem Divini Dominij ineptè requiritur, posse in disponendis & confundendis rebus creatis ineptire.

465. Equè parum satisfaciunt, qui dicunt, talem rerum deordinationem, ostendere specialiter Omnipotentiam Dei. Hi sanè non advertunt, quod Omnipotentia Dei aliud non sit quam voluntas Dei; & hæc duo: *Possè aliquid facere, & posse velle.* in Deo esse idem; adeo ut graves Doctores existiment, ne quidem ratione ratiocinata distinguui: illi verò qui sic distinguui volunt, fatentur tamen, quod Omnipotentia Dei, sub formali suo conceptu, sit subordinata voluntati, & quasi merum Medium ad consequendum finem. Quapropter illud solum potest facere Omnipotentia Dei, quod Deus potest velle: ergo priusquam statuatur, an Deus aliquid facere possit, videndum & examinandum est, an deceat Deum illud velle: ergo ostendere suam Omnipotentiam, aliud non erit, quam ostendere, se aliquid posse velle & reipsa velle. Ulterius, Deus non potest velle,

velle, nisi cognoscat practicè, objectum tale esse bonum, hoc est, aptum ad manifestandum perfectionem divinam; hæc autem perfectio non potest præcisè esse: *posse esse volitum*: non enim ideo objectum est Bonum, quia est volibile, sed ideo est, & cognoscitur esse volibile, quia est & cognoscitur esse bonum: ergo Sapientia practica Dei non proponit objectum præcisè bonum hoc sensu, quod sit volibile, sed sub aliâ ratione bonitatis, quæ extrahit Volubilitatis: sic Genesis 1. dicitur Deus vidisse cuncta quæ fecerat, & erant valde bona, cuius sensus vtrique non est: & erant valde volubilia, seu apta manifestare, quod Deus illa poterat velle: ergo semper debet esse assignabilis alia Bonitas, apta ad manifestandam aliter perfectionem Dei, quam præcisè, quod sit volibile: alioquin de Deo dixisset Poëta: *est pro ratione voluntas*. quod deestatur S. Augustinus lib. 9. de Gen. ad litt. c. 7. Neque enim, inquit, Potentia (nempe Voluntas) immutabilis est, sed Sapientia virtute Omnipotens est.

466. Fatendum itaque est, quod plurimum rerum copulatio à Deo solum & vnicè possit intendi, in quantum servit ad manifestandam Sapientiam Dei, reluctentem in artificio; huic autem manifestationi obstat quæcunque deformitas: est autem deformitas, quoties leges & exigentiæ coordinationis debite ita negliguntur, ut in ordine ad decorem univèrsi non compensentur: quare si Deus sine compensatione negaret causis creatis suos effectus debitos, non tam Sapientis, quam imperiti artificis argumentum daret, ut agnovit etiam D. Thomas 1. contra Gentes c. 81. n. 4. Sapientis, inquit, Voluntas ex hoc quod est de causa (hoc est ex eo quod velit causam) est de effectu, qui ex causa de necessitate sequitur: stultum enim esset, velle solem existere super terram, & non esse diei claritatem. Idem S. Thomas c. 96. n. 2. comprehendit paucis ea quæ paulò ante diximus. Voluntas Dei, inquit, in alia à se fertur, in quantum volendo & amando suum esse & suam Bonitatem, vult eam diffundi secundum quod possibile est, per similitudinis communicationem. hoc autem est bonum vnicuique rei, ut similitudinem divinam participet: igitur Deus vnicuique rei vult bonitatem.

467. Confirmatur à paritate. Sicut Veracitas Dei necessitat Deum ad non faciendâ Miracula & alia signa credibilitatis in favorem Articuli falsi, quia dedecet Veracitatem Dei, Articulum falsum reddi eâ summa fide credibilem, quâ potest reddi credibilis articulus verus, ita Sapientia divina necessitat Deum ad nihil faciendum ejusmodi quod si fieret ab aliquo potente desipere, esset argumentum actualis insipientiæ exercitiæ; cujusmodi argumentum esset profectò talis deformitas univèrsi, qualem supra descripsimus, & quam possibile esse dicunt adversarij. Et sicut ad Veracitatem Dei pertinet, non loqui nisi adhibitis talibus signis, quæ prudenter suadeant Veracitatem Dei per huiusmodi signa defacto exerceri, adeoque mereatur reverentiam per assensum, ita ad Sapientiam Dei pertinet, non operari ad

extra, nisi taliter & talia, quæ ostendant Sapientiam Dei in huiusmodi operibus exerceri, ut excitet ad sui reverentiam per assensum & admirationem.

§. III.

Solvuntur Objectiones.

468. Obijciunt 1. S. Augustinus lib. 26. contra Faustum c. 3. Deus, inquit, creator & conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit: id enim est cuique rei naturale, quod ille fecerit, a quo est omnis modus, numerus & ordo nature. R. Hæc verba potius nostræ sententiæ favent, nisi adversarij velint, quod S. Augustinus omnes Leges rebus creatis inditas neget, quod tamen ab ipso alienissimum est. audiamus ipsum lib. 9. de Genesi ad litt. c. 17. & 18. ubi declarat discrimen inter effectus naturales & supernaturales. Omnis iste, inquit, nature vtitissimus cursus habet quasdam naturales leges suas, secundum quas & Spiritus vitæ qui creatus est, habet quosdam appetitus suos determinato quodam modo &c. & elementa mundi huius corporei habent definitam vim qualitatemque suam, quid vnumquodque valeat vel non valeat, quid de quo fieri possit vel non possit &c. Super hunc autem motum cursumque rerum naturalem, potestas creatoris habet apud se posse de his omnibus facere aliud, quam eorum quasi seminales rationes habent &c. Alius ergo est rerum modus quod illa herba sic germinat, illa sic, illa etas parit, illa non parit, homo loqui potest, pecus non potest: horum & talium modorum rationes non tantum in Deo sunt, sed ab illo etiam rebus creatis inditæ atque concretæ.

469. Obijciunt 2. Repugnat per solam liberalitatem exercitum inferri donatori necessitatem amplius benefaciendi: quia liberalis donator non plus gravatur, quam sponte velit: ergo potest Deus esse liberalis producendo creaturas absque eo, quod inde gravetur ad ulterius benefaciendum, conferendo ea quæ exiguntur à creaturis, & quibus indigent. R. Distinguendo antecedens, si prior liberalitas fieri possit per volitionem quæ non sit essentialiter etiam volitio posterioris, concedo antecedens: sic qui ducit uxorem, quamvis liberè ducat, obligatur tamen postea ad præstandos actus Matrimonio annexos, quia volitio Matrimonij est formalissimè volitio obligatoria ad actus illos, infertque necessitatem vel illos ponendi, vel peccandi, nisi conjunx obligationem remittat. item qui donat alteri fundum, tenetur eum postea tradere, non deteriorare. Pari modo, potest quidem Deus nolle creare mundum, sed non potest eum velle nisi voluntate ordinante creaturas ad gloriam suam; cum sic ordinari sit de essentia creaturarum, necessitaturque ad eas sic gubernandas, quo modo sunt aptæ conducere ad gloriam Dei: hæc igitur necessitas non tam tendit ad præstandum debitum creaturæ, quam quod Deus debet sibi ipsi ob infinitam suam perfectionem, cui repugnat aliquid indecenter

center fieri, fundaturque in necessitate creaturatum, ut aliter esse non possint, nisi quatenus apta sunt manifestare Sapientiam & Bonitatem Dei, ut declaratum est.

470. Confirmatur responsio ex D. Thoma 2. contra Gentes c. 30. n. 4. Sciendum est, inquit, quod si rerum creaturarum universitas consideretur, prout sunt à primo principio, inveniuntur dependere ex voluntate non ex necessitate principij, nisi necessitate sup-

positionis: si verò comparantur ad principia proxima, inveniuntur necessitatem habere absolutam; nihil enim prohibet, aliqua principia non ex necessitate produci, quibus tamen positus de necessitate sequitur talis effectus. Similiter autem quod tales rerum nature à Deo producerentur, voluntarium fuit, quod autem eis sic statutis aliquid proveniat vel existat, absolutam necessitatem habet.

CAPVT V.

DE PRÆDESTINATIONE SALVANDORVM, ET REPROBATIONE DAMNAN- DORVM.

CONTROVERSIA I.

An salvâ Libertate nostrorum actuum possint à Deo ijdem Actus prædefiniri.

471. **S**tatus questionis est, an Deus possit circa nostros Actus Liberos Bonos elicere tale Decretum; Quia video (per Scientiam Mediam) quod si Petrus haberet auxilium A. quo illuminaretur ad actum Charitatis, eliceret actum Charitatis, ideo ad hunc actum obtinendum decerno Petro pro tali instanti auxilium A. hoc decretum vocatur Prædefinitio, & esset causa actus primi proximi, & mediante hoc esset etiam causa ipsius actus secundi, & ex suo modo tendendi esset essentialiter connexum cum tali actu futuro pro tali instanti. Ratio dubitandi est, quia tali decreto videri posset lædi humana libertas, ad hanc enim spectare videtur, ut omnia quæ præcedunt ut causa, sint indifferentia ad actus oppositos, & cum veris conjungibilia.

472. Prima Sententia negat has Prædefinitiones esse possibiles. Ita senserunt quidem innominati Theologi apud Suarez. Opusculo 1. lib. c. 16. n. 3. Eadem Sententia tribuitur Vasquezio ab Arriaga disp. 8. de Animâ s. 3. quasi eam docuisset hic disp. 99. c. 4. sed immerito, prout etiam observavit Fasolus hic a. 4. dubit. 4. Vasquez enim solum negat illas Prædefinitiones, quæ sint independentes à Scientia Media, & in reipsâ essent physica Prædeterminatio, lædens libertatem; verba Vasquez sunt hæc. n. 25. Quod spectat ad Prædefinitionem Dei non prævisâ prædeterminatione nostrâ etiam sub conditione, jam satis explosa est, ex eâ enim sequi videtur necessitas non tantum sequens aut concomitans, sed præcedens, quâ quidem nostram libertatem omnino lædi satis superque ostensum est. Prædefinitiones acriter impugnat Valentinus Hertzze disp. 23. c. 14.

473. Secunda & vera Sententia affirmat omnes nostros bonos actus à Deo sic prædefiniri.

Probatur imprimis Authoritate S. Augustini, libro de Prædestin. S. S. c. 10. Fidei, inquit, & Charitatis opera, quæ per Dei gratiam fuerunt prædestinata, recte prædefinita dicuntur Authoritate Apostoli: Creati in operibus bonis quæ preparavit Deus.

Consentit Augustino D. Thomas in eundem locum S. Pauli. Nihil enim, inquit, aliud est Prædestinatio, quam preparatio beneficiorum Dei, inter quæ beneficia computantur & ipsa opera nostra. Dicitur autem Deus nobis aliqua præparare, in quantum disponit se daturum nobis.

474. Accedit Fulgentius lib. 1. ad Monim. in eundem locum S. Pauli: Sicut, inquit, Salomon dicit, quia preparatur voluntas à Domino, sic etiam bona opera nostra Paulus à Domino asserit preparata, hoc est in prædestinatione disposita &c. sicut ergo preparata est per prædestinationem voluntas à Domino quâ bonum velimus, sic etiam opera bona preparavit Deus, ut in illis ambulemus.

475. Declaratur nunc Conclusio in exemplo. Posset mihi Deus revelare, quod si essem petiturus eleemosynam à Petro, esset mihi eam daturus ex amore Dei: quâ revelatione habitâ possem ego ex intentione promovendi occasionaliter meritum Petri, petere ab eodem eleemosynam: quo casu nemo diceret, quod mea petitio tolleretur Petro libertatem dandi eleemosynam, & tamen mea petitio procederet ex intentione & cognitione infallibiliter connexis cum datione eleemosynæ quatenus nimirum penderent à divinâ revelatione: ergo nec prædefinitio divina tollit libertatem actuum prædefinitorum.

476. Ratio